

54572
1899

№ III

საქართველოს
საზოგადოებრივი
საბავშვო სასაზღვრო
საზოგადოებრივი
საბავშვო სასაზღვრო

საქართველო

1899 2 5 6 3 11

შ ი ნ ა ა რ ს ი

„სურნალ აჯგუჯილისა“

I ჩენი ციცა ლექსი—შ. მღვიმეჯისა	3
II მრავალწამებული იობი—იღ. ფ—ძისა	4
III ცირცელი ამბავი—თედ. რაზიკაშვიდისა	8
IV გაზაფხულის მოლოდინი ლექსი—თეოფ. კანდელაკისა	19
V ნელლო და პატრამი (მოთ. უილისა) თარ.—ელ. წეჭეთდისა	21
VI პატარა მემუსიკენი ფრანგულიდან—კე. მი—სა	34
VII მოხუცის სიმღერა (მიბაძვა) იღ. ფ—ძისა	38
VIII ახალი თეზეოსი (შემდეგი)—კე. მ—სა	40
IX მლოცავი კალია—ილიკოსი	46
X ძველი საბერძნეთი (შემდეგი) თარგმანი—კოტეჯისი	49
XI კოპერნიკის ცხოვრება—ჯანოსი	55
XII ზარმაცი—ამბავი—თან—ენ კან—ინისა	59
XIII მელია და კაკაბი (არაკი გაგონილი ჯაფახეთში)—ილიკოსი	60
XIV წვრილმანი: აკროსტიხი, ანდაზები, გამოცანები, ეპიტეზისი, შარადა რებუსი და სხვა	61

ს ა უ მ ა წ ვ ი ლ ო ნ ა ხ ა ტ ე ბ ი ა ნ ი

უ უ რ ნ ა ლ ი

„ზარდე, მწვანე ჯეჯილო.
დაპურდი, განდი ყანაო!..
ო. დ.

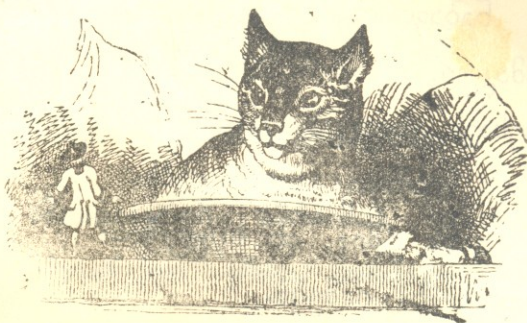
№ III

წ ა ლ ი ა დ ი მ ა ტ ე მ ა

თ ვ ი ლ ი ს ი

ს ტ ა მ ბ ა გ. დ. რ ო უ ტ ნ ი ა ნ ც ი ს ა ||| ტ ი შ. მ. დ. რ ო ტ ი ა ნ ც ა. გ ო ლ. პ რ., კ. № 41.
1899.

Дозволено цензурою Тифлисъ, 11-го Марта 1899 года.

ჩვენს ციცა.

ჩვენს ციცუნას ვერა ნახავთ
დღისით თაგვზე მონადირეს,
სულ ერთთავათ ტახტზე გდია,
არ გასცდება სახლის დირეს.

ხან პირს იბანს თათებითა,
ხან უღვაშებს გაისწორებს,
ხან მოსძებნის საძილეთა
ბალიშებს და ბუმბლის დორებს.

როცა ბინდი კუნაპეტი
გადაეკვრის ცას და ხმელეთს,
სანადიროთ ემზადება
და თაგვებს გვრის ელეთ-მელეთს!

მუზმუზებლა ნელა-ნელა
აქა-იქა დასუნსულებს,

16861

საქართველოს
პარლამენტის
ბიბლიოთეკა

საქართველოს

თუ რამე ხმა შემოესმა,
 გაჩერდება, ცქვიტავს ყურებს.

ნაბავს თვალებს, მაგრამ ბრჭყალებს
 ეშმაკურათ ატრიალებს,
 ლესავს კბილებს, ნემსებრ წვრილებს,
 კუდს სიამით აცანცალებს.

განა კშია, ან სწყურია?
 ნადირობა იამება.

ულეტავს თაგვებს შინ და გარეთ,
 რადგან მოაქვთ დიდი ვნება.

შ. ჰლეიმელი.

პრავალწამებული იობი.

იესო მაცხოვრის დაბადებამდის.

ამათმთავრის აბრაამის დროს, არაბეთში ცხოვრებდა ერთი მართალი, მოწულე და მდიდარი კაცი, რომელსაც სახელათ იობი ერქვა. ღმერთი ხელს უძრთავდა მას ცხოვრებაში; ის ბედნიერებით ტკებობდა: იმას ჰყავდა შვიდი ვაჟი და სამი ქალი; შვილები ერთმანეთში დიდი სიყვარულით ცხოვრობდნენ და თანაც კულმსურვალეთ უყვარდით თვისი კეთილი მამა. ბორცტ სულს შეშურდა იობის სიკეთე, მისი ბედნიერება და ღმერთთან დაახეხლა იგი. — „იობი იმიტომ არის კეთილი და ჰატოისანი, რომ შენ სწულობ მას. აბა წაართვი ყოველივე, რაც რამ აბადია, თუ იმან შენ არ უარგეოს! აბა გამოსცადე!“ — უთხრა მას ბორცტმა სულმა.

ღმერთმა მოისურვა, რომ იობს დაემტკიცებია ხალხისთვის თვისი ღვთის მოყვარეობა, სიკეთე და სიძარტლე და ამისთვის ნება მისცა ბორცტ სულს ისე მოქცეოდა იობს, როგორც მას (ბორცტს სულს) უნდოდა. ერთ დღეს იობი თავის სახლში იყო მარტო-მარტო; იმისი შვილები კი დროს ატარებდნენ თავის უფროს ძმასთან და სრულიადაც არ მოელოდნენ უბედურ მომავალს. სწორეთ

ამ დროს მოულოდნელათ იობს თავს დაატყდა დიდი უბედურება: იმის უთვალავ ჯოკს და მწუქმსებს თავს დაესხნენ ავაზაკები; ჯოგი წაასხეს და მწუქმსები დახოცეს; ამასთანავე საშინელმა ქარიშხალმა დაანგრია ის სახლი, რომელშიაც ისი შვილები მხიარულობდნენ, და მისი ათივე შვილი დახოცა სახლის ნანგრევებს შორის.

იობ მართლმაც ეს ყოველივე შეიტყო, მაგრამ სასო-წარკვეთილებაში არ ჩავარდა, ცრემლის ერთი წვეთიც არ დაუცვეია. ის ზრქვე დაემხო მიწას და წარმოთქვა: „შიშველი დავიბადე, შიშველივე მოკვდები! უფალმა მომცა და უფალმა უკანვე მიიღო! იეოს კურთხეულ მისი სახელი!“.

ბორცობა სულმა დაინახა, რომ ამ საშინელმა განსაცდელმა ვერ შეარყია იობის ღვთის-მოყვარეობა და ხელმოკრეთ უთხრა ღმერთსა: — „იობი თვითონ ჯანსაღი და მრთელია... ჯანსაღი და მრთელი კაცისთვის დასაკლანი და მწუხარება არაა ეგრეთ შესაწარალებელი. აბა განადე იობი ავათ, თუ იმან არ უარგეოს შენ!“.

ღმერთმა ნება მისცა ბორცობ სულს ეს განსაცდელიც მიეყენებინა იობისთვის; საშინელი კეთროვანება (სხეულის განის დამუწუკება და სიღამძლე) დაემართა იობ მართალს. ეველამ მიატოვა იობი, დააკდო იგი უნუკეშოთ, უშემწოთ...

იობი სოფლის გარე გადაკდებულ იქმნა, რადგან ევე-

დას ეძინოდა იმ სწეულებისა, რომლითაც ის იტანჯუ-
ბოდა. მარტო სამმა მეგობარმა არ დაივიწყა იგი, ისინი
მოვიდნენ მასთან და შეძინდნენ, რა დაინახეს დაწეულუბე-
ლი მისი სწეული, იობის ცოლი კი მოთმინებას მოკლე-
ბული, აუკედრიდა ქმარს სარწმუნოებას და კეთილ-მსახუ-
რებას, რამაც ის ვერ დაიფარა მწუხარებისა და უბედუ-
რებისაგან. იობი მშვიდათ ეუბნებოდა თავის ცოლს:
„შენ ისე ლაპარაკობ, როგორც უკუნური. თუ ჩვენ მი-
ვიდეთ ღვთისაგან ბედნიერება, ნუ თუ უბედურებაც არ
უნდა მოვითმინოთო?“. ესრეთ, მიუხედავად საშინელი ტან-
ჯვისა, იობ მართლმაც არ უარჯუო ღმერთი; ის ადიდებ-
და და მადლობდა მას მაშინაც კი, როდესაც მისი სწეუ-
ლის წელულს მატლი ესეოდა და ცოცხალ-მკვდარი სწეე-
ვლიდა თვისი დაბადების დღეს. ღმერთმა დააჯილდოვა
მართალი იობი მოთმინებისათვის. ის სწეულებისგან მორ-
ჩა, და უფალმა უბოძა მას დიდი სიმდიდრე. მას გაუჩნ-
და ხელმეორეთ შვიდი ვაჟი და სამი ქალი და ამის შემ-
დეგ იგი დიდ ხანს სცოცხლობდა ბედნიერებასა და კე-
თილ წარმატებაში.

ილ. ფ—ძე.

ჭ ი რ ჯ ე ლ ი.

ამთრობითაც იქ იდგა და ზაფხულობითაც. თუმცა ზამთარში სასტიკი სიციფე ჰყინავდა და ზაფხულში სიცხისგან კლდეებში იხრაკებოდა, მაგრამ იმას მაინც მაგრა ჩაეყარა თავისი ფესვები სალი კლდისთვის და გულზე მიჰკრობოდა და ჩაჰკონებოდა, როგორც შვილი დედას ეკერის ხოლმე და ძუძუებში ეხუტება.

ძალიან უყვარდა ცირცელს ¹⁾ თავისი მშობელი მთა; თვალჩაუწლომელი კლდეები, ჩამორეცხილ-ჩამოგლეჯილნი, რომელთაც აქა-იქა მიჰკვროდა თითო ბლუჯა ბალახი და ხავსი; უყვარდა ღრმა ხეები, ზამთარ-ზაფხულ ზევეთ სავსენი და მთებიდან ჩამოგორებულნი მდუმარე ლოდები, მწვანე ხავს მოკიდებულნი.

ნეტა განა კიდევ შეიძლებოდა იმაზე მეტი სიყვარული?! განა გულში კიდევ დარჩებოდა ადგილი სხვა სიყვარულისთვის?

სულაც არა! მთაზე მეტათ არცაა უყვარდა-რა და არცა-რა ჰყვარებია-რა.

ქარის კივილი, ნამქერის თეთრი ღრუბლები, მთების გუგუნე, კლდეებიდან ჩამოკიდებული უზარმაზარი ყინულის სვეტები, ზევეების ქუხილი და უძირო ხეებში ჩადენა—ცირცელისათვის დედის ნანა და და-ძმებში ღზინი იყო.

როგორი სიყვარულით ჩასცქეროდა ხოლმე, როცა ზამთრის ყინვა იმის მეზობელ მთის ხეობაზე ჩამომყვარ ვიქმავ მღინარეს.

¹⁾ ცირცელი—рябина.

გაჰყინავედა ხოლმე და ვეშაპიეთ კლდიდან კლდეზე აკეცილ ჩაკეცილს მზეზე ლაპლაპი გაჰქონდა

გაზაფხულზე ხო ისევ დნებოდა და წყალმომატებული დაიწყებდა ქოთობას და შხიეილს. ზაფხულში ჩხრიალებდა წმინდა წყლიანი და ზ.მთარშა ყინულათ ქცეული მკედარსავეთ უძრავათ იწვა.

— თქვენ გენაცვალოთ ჩემი თავი, მთებო, თქვენა, თქვე ჩემი სულის ჩამდგმელნო! განა ქვეყანაზე იქნება თქვენისთანა რამე კიდევ! შეჭლალადებდა ირგელივ მოჯარებულ მთებს ცირცელი.

— არა, ბრაწო? ²⁾ ჩვენ სამშობლოს განა სჯობია კიდევ სხვა ეისიმე მხარე? მითხარ მართალი, ჰკვიანი ხარ, გეცოდინება, ან გენახება, ან გაგონილი გექნება. ათასი ფრინველი ბუდობს შენს ახლომახლო. ეკითხებოდა ბრაწს ცირცელი.

— რა ეცი, შენ გენაცვალოს ჩემი თვალები, შენ კარგათ მხედავ, მე შენზე პატარა ვარ, სულ წელში მოღუნული და სევდიანი. ხო იცი, მეც შენსავეთ აქაურობას არ გაეცილებივარ, გაგონილიც შენ უფრო მეტი გექნება. მართალია, ჩემს ახლო კლდის ეტებში სევები ბუდობენ, ბევრსაც რასმე ლაპარაკობენ შორეული ქვეყნებისას, მაგრამ დაეჯერებათ იმათ რამე? იმათ ის მხარე უყვართ, სადაც ბევრი ლეშია და სადაც თავის გაუმძღარ მუცლებს ლეშით გაიტენენ. აბა იმათთანა ხალხს განა დაეჯერება რამე, რომელსაც თავისი სამშობლო არა აქვს? შე კარგო, შენ უფრო ხილს არ ისხამ, შენთან უფრო ბევრი არ მოდიან სტუმრათა!

— ჩემი ნაყოფის საჭმელათ სუ ჩენი მთის შეილებივე მოდიან, ჩვენსავეთ ისინიც არ გასცილებიან თავის მიწა-წყალს. აბა როჰოს განა წაიყვანს ეანმე მთიდან?! ისინიც სულ ჩენი მთებისას მიამბო-

²⁾ ბრაწი — გლდის მცენარეა, უცვკეთლასა ჰგავს, იმის ტოტებისას ფშავლები რძის საწურავებს ჰგრავენ.

ბენ, ჩვენ კლდეებს შესტრფიან და შეჭხარაინ. ასე ჰგონიათ, ამას იქით ქვეყანა აღარ არისო.

— შენა, შალშაფო, ³⁾ შენ რაღას იტყვი, შე გულჩათხრობნილო, თვალშაფო? არ ინაღელი, რომ მოგგლავჯონ აქედან, შორს წავიღონ, თუნდა იქ ცხრა მზე იყოს და ცხრა მთეარე? არ მოგაგონდება ეს ჩვენი სამშობლო?

— ეჰ, მე ვინა მკითხავს, როცა მთიბელი ცელს მისვამს და ძირიანათ მტუსავს. ჩემი ფესვი რო ჩემ მშობელ მიწაში არა რჩებოდეს, მაშინ ხო ჩვენი გვარის სახსენებელი ამოვარდებოდა ქვეყანაზე. მე კი თუ არ ჩემი სამშობლო, სხვაგან ვერ ვიცოცხლებ და თქვენი კი არ ვიცი, ჩემო თვალის ჩინებო!

*
* *

ამ დროს ქარი კი ჰქროდა და სისინებდა, თან მოჰქონდა სეფეთა ყვიტყვიტი, არწიეთა ყეფა, შვედანის წივილი და ორბების ფრთათა ტყლაშა-ტყლუში. ხან საამური სტვენა ფრთოსანთა და ხან შეშინებული ჭივილ-ხივილი. მოჰქონდა წყაროთა ჩუხჩუხი და ტყის საამური შრიალი; კლდეთა ოხერა და ჩანჩქართა ჩამოხვივილი. მოჰქონდა ყანებისა და შამბ-ბალახის ბიბინი, ცელ-ნამგლის წკრიალი, ძაღლების ყეფა და ცხერისა და მეცხვარის ხმაურობა და ჭრიამული; ცხენების ნალის ხმა და მკზაერების უღარდელი ღიღინი.

მოჰქონდა შორეული სოფლებისა და ქალაქების ხმაურობა და განგაში, აღლევებული ზღეების ბობოქრობა და ქუხილი. მოჰქონდა ყოველივე ესა, უამბობდა გზა-გზა სულიერთა და უსულოთ და დაიხსომებდა-რა იმათ ნათქვამსაც—სინარულს თუ მწუხარებას, ტირილს თუ სიცილს, მღერას, თუ კენესას, ჰკრებდა კვალწმინდათ და მიჰქროდა ახლა სხვა ქვეყანაში და სხვა ერში და ახლა იქ უამბობდა უცხოთა უცხო ქვეყნის ამბებსა.

³⁾ შალშაფი - черника - მთის მცენარეა, სულ კრთი მტკაველი იხრდება და ტკბილ ნაყოფს იხსავს. მწიფე მწიფე კერინხსს ჭკავს ფეწით. მარცხობისთუეში მწიფდება. მარცვალი ხუნყის მარცვლის სისხე აქვს.

აი ჩვენც მომეტებულათ სულ ბარათ არა ერთ, მხოლოდ ზაფხულის სიცხეს გამოვექცევით ხოლმე ამ შავსა და ბნელს კლდეებში, უჰ, რამდენი საჭმელი ლეშია იქა! უჰ, რამდენია საჩვენებელი!

ჰმა მაინც იცოდე ჩვენსავეთ შე საწყალო, შენ ხომ აღარც კი დაგვაცლიდი და პირველი დაანებებდი ამ მთებსა და კლდეებს თავსა. წახვიდოდი და სხვებსაც გააბედვინებდი ბარათ ჩასვლასა. აი, თუნდა ქუჩისა. ცოდვა არ არის, რომ ამისთანა ქალის თმასავეთ დავარცხნილი ქოჩოჩა ბალახი ვაკე მინდვრებზე არა ბიბინებდეს!

— მართალია, მართალი! იქნედა ასკილივით თავს და კვერს უკრავდა ტილიანი ძერაც.

— მართალს ამბობენ სეავები, ბურტყუნებდა ყაჯირი. ოღონდ კარგათ ვიყენეთ და სულ ერთი არ არის, გინდ მთა ყოფილა ჩემი სამშობლო, გინდ ბარში ვყოფილვარ ყული!

— არ გაბრიყვდე, უკეთურო, და არ დაუჯერო მაგ ქვეყნის გამცემს იუდებს, მაგ წყეულ-შეჩენებულ მაცდურებს, განა ჰკუთათა მყოფელი თავის სამშობლოს გასცელის რაზედმე. არ გაგიგონია ქართველთ ნათქვამი:

„არ გავცელი სალსა კლდეებსა უკედავებისა ხეზედა,
 არ გავცელი შე ჩემს სამშობლოს, სხვა ქვეყნის სამოთხეზედა“.
 როგორც უფალი, სამშობლოც ერთია ქვეყანაზედაო.

ესმოდა ღრუბლებზე მოდან ამაყათ მცურავი არწივის ყეფა.

— ძლიერო ღმერთო, დამიხსენ და დამიფარე განსაცდელისაგან! ბუტბუტებდა ცირცელი.

— ეს ფუტკრები და ბუზები რაღას შემომბზუიან, ჩემს მეტი ველარაინ დაინახეს ამ უსიერ მთაში?

შორიდან ისმოდა შურთხის სტვენა, თითქო მეცხვარე ცხვრის ფარას უსტვენდეს და ერეკებოდეს.

არყის ბჭყერილა ზეთიან ფოთლებს ნიავეზე გაჰქონდათ შრიალი, როგორც ყინვისგან დამზრალი თოვლის ფიფქი შრიალებს.

ზოლმე, როცა ქარი უბერავს და ერთმანეთს აყრის შაქრის ფერფ-
 ლსავეთ თეთრს და ბჭყერიალა ფიფქსა.

მუხებო გაშეშებულნი იდგენ და ერთი ტოტი არ ინძრეოდა
 იმათ მძლავრ ტანზე.

ქვევით, მინდვრათ, ქარზე დელაედა თაედაწმენდილი ყანები
 და რამდენათაც ყანა წებოდა, იმდენათეე იზნიქებოდა ქარიც წელში
 და, აღგებოდა რა ყანა, აიწვედა ქარიც, და წელში ამართული თაე-
 თაენი ხელახლათ იღრეკდენ თაეებს და წყობისათ აწყობდენ თაე-
 თაეებს საომართ მიტევებული მხედრობის შუებებსავეთ.

ჰხედავდა რა აჰას ცირცელი, გაშმაგებით იმეორებდა გულში:
 — წყეული ვიყო და შეჩვენებული, თუ ჩემ მშობელ ქვეყანაზე კარ-
 გი მინდოდეს რამე!

*
 * *

ზოლო ცირცელის ბედი კ-ცმა სხვანაირათ გადაწყვიტა. დიდ
 ბაღ-ვენახების პატრონს, სხვა-და-სხვა ნაირ მცენარეთა მოყვარულს
 კაცს გული შეუფარდა ცირცელზე და თქვა:

— მოვთხრი ამ ცირცელს ამ მწირი ქეიშიდან და გადავრგავ
 ჩემ მსუქან და გაპოხიერებულ ბაღში. იქ აღარც სიცოცვე შეაწუხებს,
 აღარც უწყლოობა. მუდამ თვალს დაეიჭერ და მოეუეღი.

მთის მძლავრი ზეგვი ველარ გაჰქელავს და ველარც კლდიდან
 ჩამოგორებული ლოდი დაამტვრევს და დალეწავს. ჩემი ვენახი შე-
 ლობილია მაღალი მესერით, რომელსაც ზემოდან ძეძვი ადევს.

იქ კაცის ფეხიც ვერ მიეკარება, განა თუ საქონელმა გაკენი-
 ტოს, ან მშიერმა დათუნია მ დალეწოს.

მებაღეც ბეჯითათ დაიჭერს თვალს, გასწმენდს და გაჰფხეკს,
 ხმელ ტოტებს გააცლის და შემაწუხებელ ჭია-ლუებს გააყრინებს.

იქნება ჩემს ბაღში ცირცელი არხეინათ, დამშვიდებით და ბედ-
 ნიერათ დაბერდება.

გაზაფხულის პარზე ცირცელის ფესვებთან ისმოდა წერაქვისა
 და ქარჩის კაკაკუკი. წერაქვის წვეტი წვერი მაღიანათ ჰკმეჭდა კლდე-

სა და ლოდებს, ფშენიდა და ამოჰქონდა ზევით. ცირცელის ფესვები თან-და-თან ტიტვლდებოდენ და, აქამდე მხეთუნახაენი, ახლა მზის სხივებისგან იხრუკებოდენ და იდაგებოდენ.

ცირცელი კრთოდა და კანკალებდა. ხოლო ქარჩი ⁴⁾ და წერაქვი ერთმანეთის მემჯობიას ჰგლეჯდენ ბელტს, როგორც მგელი გლეჯს მატყლიან ტყავს ცხვრისას, აპობდენ კლდის გულს და ქვების ნატვებს ქვევითკენ მიაგორებდენ. კობტა ლამაზი ქუჩი, რომელიც ცირცელის ფესვებთან იდგა, წერაქვის წვერმა მოგლიჯა და უფსკრულში გადაუძახა.

— ვილუბები, ვილუბები! კენესოდა ცირცელი; ჩემი მეშველი აღარაინ არის.

რომელი ფესვიც ღრმათ იყო წასული, ჯიუტდებოდა და ხელს არ ამოსდევდა, იმას სჭრიდენ და ათლიდენ.

ხოლო ცირცელი უფრო მეტათ კანკალებდა და თახთახებდა. ტყუილი ღა იყო შიში. კაცი იმას თავს არ დაანებებდა. რამდენსამე ხანს შემდეგ ცირცელს მთები და კლდეები შორს დარჩა. სამშობლო მხარე თვალთაგან მიეფარა და გძელ მინდორს გაუღდა.

აქ აღარც კლდეები იყო, აღარც ღრიანცელები, არც მთიდან ჩამოგორებული ლოდები, არსად მყვირალი ხეები და მჩქეფარე ჩანჩქარნი. უტყუო და გატიტვლებულ მინდორზე თავისშესაფარებელი არსად-რა იდგა.

მხოლოდ აქა-იქა შარშანდელი გამხმარი ნარი ეხირა, რომელსაც მინდვრის მძლავრი ქარი მიწაზე უხეთქებდა კომბალა თავებსა და ჭრელი ნიბლიები აქეთ-იქით ეხვეოდენ და აწყდებოდენ, ეგები ქარმა თესლები გააყრინოს რამე და მშიერი მუცლები ამოვიესოთო.

მიდიოდა ცირცელი გაბენტარებულ-გაოგნებული, უკვირდა,

⁴⁾ ქარჩი— ცალბირი წეჩაქვი, ბტყელი შირი აქვს.

რომ ისევ ცოცხალი იყო, რომ მაშინვე სული არ გასცივდა, როგორც კი თავის სამშობლოს მოსწყევიტეს, რატომ იქვე არ დაბრმავდა, როცა ველარ დაინახა თავისი მშობელი მხარე.

— ნუგეზინის მომცემლო ღმერთო, შენ მომხედე მე უბედურსა, ნუ დამტოვებ უპატრონოთ ბეჩავსა და ოხერსა! ვევედრებოდა ცირცელი ღმერთსა.

მაგრამ ცა ძალიან მაღლა იყო და მისი ხმა კი სუსტი, რომ ცისა და ქვეყნის მპყრობელამდე მიღწეულიყო. კაცები კი მიდოდნენ და მიაქანებდნენ ცირცელს უცხო ქვეყნებისაკენ. ცირცელს თვალწინ სულ უცხო და უცხო სურათი ემღებოდა.

აგერ გამოჩნდნენ მრავალკომლიანნი სოფლები, ვენახებსა და ბაღებში ჩანთქულნი. აგერ მდორე და ზვირთ-მრავალნი მდინარენი, ზედ გადარკალული ქვეთკირისა და რკინის ხიდებით. აგერ უზარმაზარი ქალაქები თეთრი საყდრებითა და ბჭყერიალა გუმბათებითა! და ცირცელს აგონდებოდა სვაეებისგან ნათქვამი ბარის ქვეყნებზე.

— ეს თუა, სვაეები რომ მიქებდნენ. აქ თუ აქეთ სვაეებს მულარალი (თავსაყრელი) სასმელ-საჭმელი. აქ თუ მეპატიებოდნენ მეცა. ფიქრობდა ცირცელი.

— ჰო და რით არის ნაკლები ეს ქვეყანა ჩემ სამშობლოზედაო, გაიელო გულში, — მართლა და ჩემ სამშობლოს თუ არა სჯობია, არც ნაკლები ყოფილაო.

მაგრამ თვითონვე შერცხვა თავისი ფიქრისა და შეეზარა.

— სწორეთ მე ჩემ სამშობლოში ყოფნის ღირსი არ ვიყავ და ღმერთმაც იმიტომ დამსაჯა, იმიტომ მომიგლიჯა გულიდან ჩემმა სამშობლომაც და აქეთ გამომტყორცნა, აბა თუ მოგწონს, იქ წაბანდიო.

და გული ისევ წამებულ-დატანჯული ცირცელისა უფრო დაიწვა და დაისერა მწუხარებითა.

— მე ჩემ სამშობლოს ვეღარა ვნახავ, ღირსი არა ვარ იქ დაბრუნებისა, არა! ბუტბუტებდა საცოდავი.

* *

— გამარჯვება შენი, ცირცელო! გამოეხმაურა ახლათ დარკულ ცირცელს ზღმარტლი. სხვა, როგორ მოგწონს, მთიულო, ეს ჩენი ქვეყანა? აბა რას მოგწონება შენ ტიტველ კლდეებთან! ვაცი მოწყენით: იქნები, ნუ ინალელი, შეეჩვევი, მალე დაგავიწყდება შენი ქვეყანა. აბა მე მიცქირე, მეც შენსავით ტყეში სული მძვრებოდა, ჩემა ეკლები გამო ფრინველებიც კი მერიდებოდენ. არცარაინ ავსა კითხულობდა ჩემსა და არცარაინ კარგსა. იქ შინდებში და თხილებში არც კი ეჩანდი, მზის შუქი მენატრებოდა; ჩემ ნაყოფსაც, სანამ სულ არ დატუნტლავდებოდა, პირს არაინ ახლებდა, ახლა კი ჰხედავს შენი ბედნიერი თვალი რა ადგილას ვარ გამოქიმული ჩემთვის ფართოთ და ხალვათათ. არც არაინ მზეზე მეფარება და თვალში მეჩხირება, არც არაინ ზედ მაწვება და მჩრდილავს, არც არაინ მამტვრევს და მკაფავს ღობეებისთვის, როგორც იქ. ვარ ჩემთვის აქ სხვებთან; ჩემი ეკლები კი თუმცა ისევ მასხია, მაკრამ ასე ამბობენ, ამას მოგჭრით და ზედ უეკლო საუკეთესო მსხვილი ბალის ზღმარტლს ვამყნობთო. რა უშავს, არაა ქალი? მე ახლა ერთი ხეპრე ტყის ხილი ვარ და მაშინ სულ სხვა ვიქნები, ჩემ ნათესავეებს ზედაც აღარ შეეხებად.

— ეჰ, ზღმარტლო, ნეტავი შენ, რო სადაც მიხვალ, ქედს იქაურულათ დაიხურავ. ეგ იუღობაა, სხვა არაფერი.

— რას ამბობ, მთიულო, გაეხმაურა ამ ლაპარაკზე ზამთრის ძილიდან გამოფხიზლებული ჭანჭური ცირცელსა.— მადლობელიც არა ხარ, რომ ამისთანა პატრონის ხელში ჩაეარდი და მთიდან ასეთ ქვეყანაში მოხველ? მე ვიცი, იქ თავისუფლათ რო ჰყოფილიყავ, მაგრე გაგიფთხილდებოდენ, როგორც აქ გაგიფთხილდებიან, ერთ მარცვალსაც ვერაინ მოაკლებს შენ მტყენებს.

— ვიცი, რო არაინს რას შეაქმევენ, მაკრამ თვითონ კი ყველაფერს შესჭამენ, გაეპასუხა უფულოთ ცირცელი.

ც ი რ ც ე ლ ი

გავიდა გაზაფხულიც. ჩაიყვავილა ხეხილმაც, დაპურდა მინდვრათ
ბალახი. გაზაფხულს მოჰყვა ზაფხული, ცირცელისათვის ტანჯვისა
და წამების დრო.

იმ დროს, როცა უზარმაზარი ვენახი ხილით იესებოდა; ყვითე-
ლი დაშაქრებული მსხლები, გვერდწითელი ვაშლები, წითელ-ყვი-
თელი ქლიაე-ჭანჭურები მნახველის თვალს იტაცებდენ, დამკრახული
მტევნები ვაზებზე დნებოდენ, — ცირცელი კი სიკვდილის პირს მისუ-
ლი ძლივს იდგა ფეხზე. ჩამოჭკნობოდენ ფოთლები, დაღმეჭოდა
ქერქი და მწუხარე სევდით და სიყვარულით საესე თვალები თავის
ქვეყნისკენ მიეღო. იქ, იქ, შორს მინდვრებსა და მთებს იქით ვეუ-
ლებოდა თავისი სამშობლო. ეჰ, რა იქნებოდა, ერთი კიდეც დაეკრა
თვალი თავის მშობელი მთისთვის, ერთხელ კიდეც ჩაჰკონებოდა იმის
მადლიან მკერდს, ერთხელ კიდეც ჰსხურებოდა იაზმის წყალივით ამის
დამქნარ ფოთლებს მთის ნამი, — მაშინ უეჭველათ მორჩებოდა, ისევ
გამობრუნდებოდა, ისევ აუშმწვანდებოდენ ფოთლები. ერთხელ კიდეც
დაეკრა თვალი იმ დიდებული არე-მარისთვის, სადაც მენისგან თე-
პირ ჩამოლექილი მუხები იდგა, სადაც არყი და თხილი ზეფს მიწა-
ზე გაერთხა და ცოცხივით დაეგო; ერთხელ კიდეც სმენოდა ჩანჩქართ
ხეივლი, მთებიდან დაგორებული ლოდების გრიალი და ლეწა-მტე-
რევა, ზეაფების ქუხილი, არწივის ყეფა და ნამიან დილაზე აშლილი
როჭოების კაკანი და ჭყიელი. ერთხელ კიდეც დახმარებოდა პაწა-
წა ტუბილ ნაყოფიან შალშავს, ფრჩხილის ტოლა ფოთლებიანს, იმ
პირშავსა და თვალშავსა, და მოესმინა იმ ბრძენი ბრაწის ნაამბობი,
ბერიკაცის წვერებივით კლდეს რომ ეკიდა.

ოჰ, მაშინ უეჭველათ ისევ გაცოცხლდებოდა და ამდენ ტან-
ჯვა დაფიწყებული მტრისთვისაც ილოცავდა ისევ და მოკეთისთვისაც.

— ოჰ, კაცო, კაცო! რა მიჰყავ, რათ მომწყეიტე ჩემ სამშო-

1989

საქართველოს
პარლამენტი

საქართველოს

ბლოს, რატომ იქვე ცულით არ ამჩნებ და ცეცხლზე არ დამწვი? ნეტა იმ ქვეყნათ მაინც შეგხედებოდნენ, ჩემო სამშობლოვ, ბედნიერსა, და იქ მაინც გამაძღო შენი ცქერიტა! მაგრამ შენაც ხომ არ მოჰკედები, რო სიკვდილის შემდეგ ისევ შევიყარნეთ. მშვიდობით, მშვიდობით!...

— კი არ გახმეს ე ცირცელი, რა ყურები ჩამოუყრია, თქვეთხელ ვენახის პატრონმა, — რა ღმერთი უწყურება.

— მაგათი ჯიში მაგრეთია, ბატონო, მოახსენა მეზალემ, თუ არ მთაში ვგ ბარათ თურმე არა გვარობს, ტყუილათ გვექნება მაკისი იმედი.

მეორე გაზაფხულზე ცირცელს ფოთლება აღარ გამოუტანია.

თ. რაჭიკაშვილი.

გაზაფხულის პოლოდინი.

ერ ზამთარია, ფოთოლი
სრულებით არ აქვს მცენარეს;
ჯერ არ ეტყობა სიცოცხლე
ტყეს და ველს, ტიტელათ მძინარეს.

—
ისევე სიცივე შეუფებს,
სპეტაკი თოვლი ეღვარებს,
და ქარიშხალი, ყინული
შეუპოვარათ მძინვარებს!

—
ქარი ზუზუნებს, ღმუვის, სტვენს
და ტკბილ ძილს გვიფრთხობს, გვაჯავრებს;
სახლში რომ ვეღარ შესულა,
აწევა კარს და ფანჯარებს..

—
მაგრამ ხან-და-ხან ოქროს-მზე
კაშკაშ სხივს ისერის ღიმილით
და ფრინველთ გუნდი აქა-იქ
ფთხრიალებს ქვიცილ-ხვიცილთ.

—
ამით ეტყობა, გვიგზავნის,
მზე გაზაფხულის სალამსა;
თავის დიდებულ ძალ-ღონეს
იჩენს და აღარ მალამსა.

ზამთარს დასცინის: „ღამაცა,
 ჩქარა გაგიქრობ სსენებას!
 ყინვის მძლავრ ბორკილს შეემუსრავ,
 ბუნებას დედებ შეენებას.

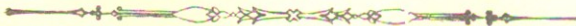
—
 „მაგ თეთრ სუდარას შემოგხსნი,
 სხვაფრივ შეემოსავ ბუნებას,
 და ყოველ სულდგმულს, აწ ტყვეთ ქმნილს,
 გაეუხალისებ გუნებას.

—
 „კაბათ ჩაეცმევ რბილ ბალახს,
 სარტყლათ — ვერცხლის მსგავს მდინარეს,
 ჩიხტ-თაესაკრავათ — ლაჭვარდ ცას
 და გავადვიებ მდინარეს!

—
 „ტახტათ დაეუდგამ პატარძალ —
 გაზაფხულს მწვანე მთა-ბარსა;
 თბილი ჰაერით შემორტყმულს,
 ყვაეილთა სუნით დამტკბარსა!

—
 „თაფისუფლების, სიცოცხლის
 და სიტკბოების მწყურვალეს
 განსასვენებლათ სიამით
 ის გულს მიგიკრავთ მხურვალეს!“

თეოფ. კანდელაკი.

ნელლო და პატრაში.

(მოთხრობა უიღისა).

III.

ხოლოთ ერთი რამ აწუხებდა და აღონებდა პატრაშს: ანტეერპენში ნელლო ხშირათ შედიოდა დიდ ქვეთკირის ეკკლესიებში და მთელი საათობით ჰრჩებოდა იქ, სადღაც ბნელ თაღებს ქვეშ მიაღოლი; შორი ახლოს ქუჩაზე წამოწოლილი პატრაში მოუთმენლათ ელოდა ხოლმე მის გამოსვლას და ვერაფრით ვერ გაეგო, რას აკეთებდა იქ იმდენ ხანს მისი პატარა პატრონი; ორჯელ სამჯელ იმანაც მოინდომა ეკკლესიაში შესვლა და თავის პატარა ურმიანა კიდევ ავიდა რამდენიმე საფეხურზე, მაგრამ იქ მას ყოველთვის შავ ტანასამოსში გამოწყობალი, კისერზე ვერცხლის ჯაჭვ ჩამოკიდებული კაცი დაუხედებოდა და ქვეით ჩამოაგდებდა; პატრაშს ის კი არ აწუხებდა, რომ ნელლო საყდარში შედიოდა, არა მან კარგათ იცოდა, რომ ყველა მათი სოფლელებიც დადიოდნენ წითელ წისქვილის პირ-და-პირ აშენებულ პატარა ჩამოძველებულ საყდარში; მას მხოლოთ ის აფიქრებდა, რომ ეკკლესიიდან ნელლო თითქო გადასხვაფერებული გამოდიოდა; ხან ნამეტანი ფერმკრთალი იყო ხოლმე, ხან მთლათ აწითლებული და აღეღებული; სახლში რომ დაბრუნდებოდა, იქაც დიდხანს ვერ გამოერკვეოდა; აღარც თამაში, აღარც სირბილი, აღარ ეხალისებოდა, ჩუმათ იჯდა ხოლმე მოწყენილი და ჩაფიქრებული და მთელი საათობით ვარსკვლავებით მოქედნილ ცას მისჩერებოდა.

— ნეტავი რას უნდა ნიშნავდეს ყველა ეს?—ჭფიქრობდა ხში-

რათ პატრაში. მისი აზრით, პატარა ბავშვი არ უნდა ყოფილიყო ასე ღინჯი და მუდამ დაფიქრებული, და ის ყოველგვარ საშუალებას ხმარობდა რომ ნელლო თაგის სიახლოვისაგან არსად გაეშვა, მზისაგან მხიარულათ განათებულ მინდვრებში და ხალხით საესე მადენებზე დაეკავებინა; მაგრამ ნელლო მაინც ეკვლესიებისაკენ ეშურებოდა. ყველაზე უფრო ხშირათ ის ერთ დიდ ტაძარში დადიოდა ხოლმე და მანამდის რჩებოდა იქ, სანამ რკინის ჭიშკარს არ ჩაკეტავდნენ. მხოლოდ მაშინ გამოვიდოდა ბავშვი ძალაუფლებურათ ტაძრიდან, მოეხვეოდა ძაღლს, მხურვალეთ დაუწყებდა კოცნას და სულ ერთსა და იმავე, მისთვის გაუკებარ სიტყვებს, უმეორებდა:

— ოჰ, პატრაშ! როგორ მინდა იმათი ნახვა!
 ვისი „იმათი“? ჰფიქრობდა პატრაში და დაკვირვებით მისჩერებოდა ნელლოს თაგისი დადი, ჭკვიანი თვალებით.

ერთხელ შეეტანისამოსიანი კაცი სადღაც წავიდა და ტაძრის კარები ღია დატოვა; პატრაშმა დრო ხელთ იგდო და სწრაფათ შეიპარა საყდარში; იქ მან დაინახა ნელლო, რომელიც კანკელში დასვენებულ ღეთისმშობლის ხატის წინ იღვა; იქვე ჩნდა ორი დიდი თეთრ ტილო ჩამოფარებული სურათი. ნელლომ წყნარათ გამოიყვანა მეგობარი კარეთ, მწარეთ აქვითინდა და წყენით უთხრა:—რა საშინელებაა, პატრაშ, რომ მე მათი ნახვა მარტო იმიტომ არ შემძლია, რომ ღარიბი ვარ! დარწმუნებული ვარ, დიდი მხატვარი, რუბენსი, ყველასთვის ხატავდა და არა მარტო მდიდრებისთვის! მის შევნიერ სურათებს კი აქ მარტო იმათ უჩვენებენ, ვისაც ბევრი ფული აქვს! ოჰ, პატრაშ! მგონი სიხარულით გადავირეოდი, ერთხელ მაინც რომ მეღირსოს მათი დანახვა!

ახლა კი გაიგო პატრაშმა, რაში იყო საქმე, მაგრამ რითი შეეძლო თაგის პატარა მეგობარს დახმარებოდა? ის ხომ ვერსად ვერ იმოენიდა ფულებს, რომელიც საყდრისთვის უნდა შეეწირა რუბენსის ნახატების ნახვის ყოველ მსურველს? ორივემ კარგათ იცოდნენ, რომ მათი ნახვა შეუძლებელი იყო... და ბავშვს უკრო და უფ-

რო მწუხარეთ ეხუთებოდა სული, თან-და-თან უფრო იტაცებდა მას თეთრ ტილო ჩაძოფარებული ნახატების ნახვის სურვილი.

IV.

ხელოვნების სიყვარული, გატაცება, მძლავრათ გაბატონებულიყო ნელლოს სულში და გულში, მთელ მის არსებაში; როცა ის ქალაქის ქუჩებზე მიდიოდა დიდი ძაღლის გვერდით, რომელიც რძის ქოთნებით საესე პატარა ურემს მიახროგინებდა, მისი ოცნება იმ სასწაულთმომქმედ სამთაფროში მისწრაფოდა, სადაც განუსაზღვრელათ მეფობდა დიდი მხატვარი რუბენსი; მშვერი, დაღალული, ჩამოფლეთილი ნელლო ყველაფერ ჭირ-ვარამს ივიწყებდა, როცა კი მას ეს ტკბილი ოცნებები გაიტაცებდენ. ღარიბ, ობოლ, უპატრონო, უსწავლელ ბავშვში მხატვრობის დიდი ნიჭის ნაპერწკალი ღვიოდა, მაგრამ ამას ვერაფერ ამჩნევდა, ეს არაფერ იცოდა, არ იცოდა თვით პატარა ბავშვაც. მხოლოთ პატრაში ხედავდა ხოლმე, როგორ ხატავდა ნელლო დიდ, პტყელ ქვებზე ყველაფერს, რაც კი მის წინ იყო, მხოლოთ პატრავს ესმოდა, რა ხშირათ იმეორებდა ხოლმე ის ღამ-ღამეობით მოწიწებით და პატრვისცემით რუბენსის სახელს; მხოლოთ პატრაში ამჩნევდა, როგორი ალტაცებით ბრწყინავდენ მისი ფართეთ განხელილი თვალები, როცა ჩამავალი მზის ან პირველი ცისკრის ნახ შუქს მისჩერებოდენ... და ხშირათ გრძნობდა ხოლმე პატრაში მხურვალე ცრემლებს, რომლებიც წვეთ-წვეთათ ეცემოდენ მის თავს ბავშვის დიდი მწუხარე თვალებიდან...

— მე მოსვენებით მოგვედებოდი, ნელლო, — ეტყოდა ხოლმე ხან-და-ხან შვილიშვილს მოხუცი დაასი, — დარწმუნებული რომ ვიყო, რომ შენ ყოველთვის საკუთარი ქოხი და საკუთარი ნაგლეჯი მაწა გექნება...

მოხუც დაასს ეგონა, საკუთარი მიწა-წყლისთანა კარგი ქვეყნიერებაზე არა არის რაო და თავის საყვარელ პატარა შვილიშვილსაც ამ ბედნიერებას უნატრიდა. მაგრამ ნელლოს კი სულ არ იზი-

დავდა სოფლური ცხოვრება, არა, მისი ოცნება სულ სხვა იყო; ის ოცნებობდა მხოლოდ იმაზე, რომ ოდესმე მხატვარი შეიქნებოდა. თვალწინ ყოველთვის მომავლის მომხიბლავი სურათები ეხატებოდა... მას აღელვებდა ყველაფერი, რაც კი რამ შეენიერი იყო ბუნებაში; ყველა ეს იცოდა მხოლოდ პატრაშმა, რომელსაც ბავში ფურჩულით უზიარებდა თავის საღუმლოებს, როცა ისინი ერთათ მიდიოდნენ სამუშაოთ, ან და ერთი მეორის გვერდით იწვევდნენ წყლის პირს მოშრიან ლე ლერწმებს შორის.

ამისთანა ოცნება სიტყვით ძნელი გადმოსაცემია... ყველასაც არ შეუძლია მისი ვაკება. მოხუც დაას რომ ვაგვო, რა ეხატებოდა თვალ წინ პატარა ნელლოს, ძალიან შეშფოთდებოდა; მას ხელოვნებაში არა გაეგებოდა; მისი აზრით უშნოთ მოთხუპნული სურათები, რომლებიც მათ დუქანში ეკიდა, ისეთივე ლამაზები იყვენ, როგორც რუბენსის საუკეთესო ნახატები.

პატრაშს გარდა ნელლო თავის ფიქრებს და ოცნებებს პატარა ალოიზასაც უზიარებდა; ალოიზა წითელ წისქვილში, ხაკსით მოცულ პატარა გორაკზე ცხოვრებდა. მამა მისი, მეწისქვილე, სოფელში ყველაზე მდიდარ გლეხათ ითვლებოდა. პატარა ალოიზა ლამაზი, რგვალსახიანი და დიდ შავ თვალებიანი ქალიშვილი იყო; ის ხშირათ დარბოდა ხოლმე ზაფხულობით ნელლოსთან და პატრაშთან ერთათ აწვეანებულ მინდორ-ველებში, ხშირათ თამაშობდა მათთან ერთათ ზამთარშიაც თოვლობიას... ის და ნელლო საყდარშიაც ერთათ დადიოდნენ, სამივე ერთათ კი უფრო ხშირათ იჯდნენ ხოლმე მხიარულათ მოგუგუნე ცეცხლის წინ მეწისქვილის სახლში.

პატარა ალოიზას არც და ჰყავდა და არც ძმა. მთელ სოფელში ის ყველა ბავშვებზე მდიდარი იყო; მისი ცისფერი შალის კაბა დახეული არაოდეს არ იყო, ბაზრობაზე მას ყოველთვის ბევრ ხილს და ტკბილეულობას უყიდიდნენ ხოლმე, პირველათ საზიარებლათ რომ წაიყვანეს, მაშინ კი თავზე ძვირფასი არშიების ჩეპჩიკი დაახურეს. მაგრამ ალოიზა თავის სიპიდიტრებზე სრულიადაც არ ჰფიქრობდა; ის

ნელლო და პატრაში

გულ-უბრყვილო, მხიარული ბავში იყო და ყველაფერზე უფრო ნელლოსთან და მის განუშორებელ მეგობარ, პატრაშთან, თამაში უყვარდა.

ერთხელ ალოიზას მამა, კოგეზი, შეენიერ სურათს წაატყდა: წისქვილს უკან დაფენილ დიდ ველზე, თივის გროვაზე, იჯდა მისი პატარა ქალი; მის გვერდით იწვა პატრაში, რომელსაც თავისი დიდი თავი პატარა ბავშვის კალთაში ჩადედა; ორივე, ბავშიც და ძალიც, მორთული და დამშვენებული იყვნენ წითელი ყაყაჩოს და ცისფერი ყვავილების გვირგვინებით და თავიულებით, შორი ახლოს დამჯდარი ნელლო კი გატაცებით ხატავდა მათ ნახშირით წმინდა, თეთრ ფიცარზე.

მეწისქვილე შეჩერდა და ნახატს დააკვირდა. მსგავსება ისე საოცარი იყო, რომ მოულოდნელათ მას თვალეზეც კრემლები მოადგა; თავისი პატარა ქალი ძალიან უყვარდა... მაგრამ მალე დამშვიდდა, სასტიკათ შემოიუძახა ალოიზას, რატომ დედას არ ეხმარები სახლშიო, შეშინებული და ატირებული ბავში შინისკენ გააგდო, მერე ნელლოს მიუბრუნდა და ფიცარი ხელიდან გამოგლიჯა.

— ხშირათ ჰკარგავ დროს ასეთ სისულელებებზე?— გულმოსულათ ჰკითხა მან, თუმცა ხმა ცოტათი უკანკალებდა.

— მე ყოველთვის ეხატავ ყველაფერს, რასაც ვხედავ!— კრძალვით მიუგო ნელლომ, გაწითლდა და თავი ძირს ჩალუნა.

მეწისქვილე ერთ ხანს დაფიქრდა, მერე ვერცხლის ფული გაუშვირა ბავშს.

— ტყუილათ ჰკარგავ დროს... მაგრამ სურათი ჰგავს ალოიზას და ძალიან ასიამოვნებს ჩემ ცოლს. მომეცი მე, შენ კი ეს ფული წაიღე.

სიწითლე უცებ მოშორდა ნელლოს სახეს, მან ასწია თავი და ხელები ზურგს უკან წაიღო.

— შეინახეთ თქვენი ფულები და სურათიც თქვენ დაიტოვეთ!— უპასუხა მან.— თქვენ ხშირათ გულ-კეთილობას იჩენდით ჩემ-

ზე!—მერე დაუძახა პატრაშს, მოჰკიდა კისერზე ხელი და მასთან ერთად გასწია მინდორ-მინდორ შინისაკენ.

ძალიან შეშფოთებული შევიდა კოგეზი წისქვილში.

— ასე ხშირათ არ უნდა იყოს ხოლმე ალოიზა იმ ბავშვთან! — უთხრა მან სალაძოს ცოლს. — რა აქვსთ საერთო? ალოიზა მდიდარია, ის კი—ძალიან ღარიბი.

— ის—კეთილი და პატიოსანი ბავშვა! — მიუგო ცოლმა, რომელიც ალტაცებით მიჩერებოდა თეთრ ფიცარზე დანატულ სურათს. ეს ნახატი ახლა ბუხრის თავზე ეკიდა, ჯვარცმისა და დიდ საათის შუაში.

— მართალია! — დაეთანხმა მეწისქვილე და ერთი ჭიქა ლუდი დაცალა.

— მაშ რა უჭირს, ერთათ რომ ითამაშონ ხოლმე? — კრძალვით შეეკითხა ცოლი.

— გაჩუმდი, დედაკაცო, ბევრს ნუ ლაპარაკობ! — სასტიკათ შეუტია ქმარმა, — მე ვთქვი, რომ სამეგობრო არა აქვთ რა — და გათავდა! — საცოდავი ჯალი შეშინდა და გაჩუმდა.

პატარა ალოიზას აღარ უშვებდენ ნელლოსთან სათამაშოთ; ნელლომ შენიშნა ეს და ძალიან ეწყინა, იგრძნო, რამ უსამართლოთ მოექცენ. მაგრამ ის ამაყი და თავმოყვარე ბავში იყო; მან თითონ დაანება თავი წისქვილში სიარულს და როცა პატარა ალოიზა ჩუმათ მოიბრუნდა მასთან და მოუფერებით ჩაუდებდა ხელში თავის პაწია ხელს, ის მწუხარეთ გაიღიმებდა და ეტყოდა.

— ნუ მოდიხარ ჩემთან, ჩემო ალოიზა! მამა შენს ჰგონია, რომ მე სიზარმაცეს გაჩევე და არ სურს, რომ ჩვენ ერთად ვიყოთ ხოლმე!

ნელლო დარწმუნებული იყო, მეწისქვილე იმაზე გაჯაერდა, ალოიზას სურათის დახატვა რომ გაეხდებოდა. უწინ, როცა ანტეერპენიდან სახლში ბრუნდებოდა და წისქვილის გვერდით ჩამოივლიდა, ის ყოველთვის მხიარულათ მიესალმებოდა ხოლმე ყველა იქ მცხოვრებლებს და ყოველთვის ალოიზას პატარა თუნთვშა თეთრი ხელი რამე ძვალს ან პურის ნატებს ვადმოუფლებდა პატრაშს.

ახლა კი პატრაში ყოველ გამოვლასზე დალონებით გადახედავდა ხოლმე წისკვილის ჩაკეტილ კარებს, ბავში კი, რომელსაც მწუხარებისაგან გული ეხუთებოდა, ჩქარი ნაჭიჯით ჩაირბენდა წისკვილის გვერდით; პატარა ქალიშვილი ამ დროს ხის სკამზე იჯდა ხოლმე ბუხრის წინ; დაინახავდა თუ არა ის თავის მეგობრებს—ცხარე ცრემლები თითო თითოთ დაეწვეთებოდნენ წინდას, რომელსაც ის ჰქსოვდა.

ბავშვები სულ უფრო და უფრო იშვიათათ ხედებოდნენ ერთმანეთს. უწინდელი მათი მხიარულება და ერთმანეთთან გულახდილობა გაჰქრა; მაგრამ პატარა თეთრი ფიცარი მაინც ბუხრის თავზე ეკიდა საათსა და ჯვარცმის შორის და ნელლოს ვერაფრით ვერ გაეგო, რათ მიიღეს მისი საჩუქარი სახლში, რომლიდანაც თითონ ის საუკუნოთ განაძევეს. მავში არაფერს ამბობდა, არაფის თავს არ აბრალებდა თუმცა მწუხარებით გული ეთუთქებოდა... დიდი ხანი იყო რაც ყოველი მწუხარების და უბედურების ჩუმათ, ხმა ამოუღებლათ გადატანას მიეჩნია. მოხუცი დაასი ხშირათ ეუბნებოდა:—ჩვენ ღარიბები ვართ, რასაც ღმერთი გამოგვიგზავნის, ცუდია თუ კარგი, უსიტყვოთ უნდა ავიტანოთ. ღარიბებს ნება არა აქვსთ, რამე ისურვონო!

ბავში ყოველთვის ხმა ამოუღებლათ მოისმენდა ბაბუას ნათქვამს, რადგანაც ძალიან პატივს სცემდა მას, მაგრამ მაინც რაღაც უცნაური, გამოურკვეველი, ტკბილი იმედი ყურში ჩასჩურჩულებდა „ღარიბს შეუძლია ბედისა და ხალხის წინააღმდეგ—დიდი, სახელგანთქმული გახდესო.“ ბავშს იმდენი რწმენა ჰქონდა თავისი თავის, რომ ერთხელ, როცა პატარა ალოიზამ ტარილით მიირბინა მასთან და უთხრა, დღეს ჩემი დღეობაა, დედამამ კი ნება არ მომცეს შენ დამეპატივნე ჩემ პატარა დღესასწაულზეო, ნელლომ სიყვარულით აკოცა მას და გულდაჯერებით უთხრა:

— ნუ ტირი, ჩემო ალოიზა! აი, დრო გავა და ყველაფერი შეიცვლება. როდისმე ის ფიცარიც, რომელიც მე მამა შენს ვაჩუქე, აქროს ფასათ გაიყიდება. მაშინ მამა შენიც გამიღებს მე თქვენი სა-

ხლის კარებს! ოღონდ შენ გიყვარდე, ჩემო საყვარელო, ჩემო კარგო პატარა ალოიზა, და მე..—მე დიდი მხატვარი გავხდები!

— მე რომ არ მიყვარდე? — შეეკითხა ბავში და გაიღიმა, თუმცა თვალეში ჯერ კიდევ ცრემლები უბრწყინავდენ.

ნელლო შორს გაიყურებოდა, იქით, სადაც მოწითალო ოქროსფერი სხივით განათებული ტაძრის მოოქრული თავი მხიარულათ ბზინავდა.

— მე მაინც დიდი მხატვარი გავხდები! — წყნარათ მიუგო მან. — ან სახელგანთქმული შეეიქნები — ან მოვკვდები, ალოიზა!

— მაშ შენ არ გიყვარებივარ! — გაბუტვით წამოიძახა პატარა განახლებულმა ქალიშვილმა და ნელლოს ხელი ჰკრა. ნელლომ თავი გაიქნია, გაიღიმა და დაფიქრებით წაეიდა შინისაკენ წერილი ბილიკით, ოქროსფრათ მბზინავ ყანებს შორის.

თვალ წინ მას ბედნიერი მომავალი ეხატებოდა. აი, მან მიაღწია დიდებას; მას ყველა იცნობს, ყველა სიხარულით ეგებება. გლეხები ერთი მეორეს უფურჩხულებენ: „შეხედეთ! ეს დიდი მხატვარია! მაგისი სახელი მთელ ქვეყნიერებაზე ცნობილია; მაგრამ მაინც ვცის ჩვენი ღარიბი, პატარა ნელლოა, რომელიც თავის დიდ ძალთან ერთათ ქალაქში რძეს ატარებდა გასაყიდათო!“ აი, ის მდიდრულათ გამოაწყობს, სულ ხავერდში და აბრეშუმში ჩააჯენს თავის ბაბუას, პატარაშს კი ოქროს საყელოს უყიდის და გამოუცხადებს ყველას: „აი ჩემი ამხანაგი, აი ის, ვინც ჩემი ერთათ ერთი მეგობარი იყო!“ მერე ის ააშენებს დიდ თეთრი მარმარილოს სასახლეს, რომელიც მშვენიერ ბაღში იდგომება; ამ სასახლეში იცხოვრებენ ყველა ღარიბი, ყველა მიტოვებული ბავშვები, ყველა ისინი, ვინც კარგი და კეთილისაკენ მიისწრაფიან. ნელლოს უნდა, რომ ყველა, ყველა ბედნიერა იყოს.

ამ მხიარულ ნათელ ოცნებებით გატაცებული ნელლო თავს სრულიად ბედნიერათ გრძნობდა, როდესაც მარტო-მარტო მიდიოდა შინისაკენ, ბედნიერათ, თუმცა დღეს ალოიზას დღეობა იყო.

წისკვილში მოგროვილი ბავშვები მღეროდნენ, თამაშობდნენ, მხიარულებდნენ, სალამურის ხმაზე ცეკვამდნენ, გემრიელ ქადებს და ათასგვარ ტკბილეობას შეექცეოდნენ, მაშინ როდესაც მას სახლში ეახშმამათ მხოლოდ ხმელი პურის ნატეხი მოელოდა.

— არაფერია, პატრაშ!—სიყვარულით უთხრა მან და მაგრათ მოხვია დიდ ძაღლს კისერზე ორივე ხელი. ახლა ორივე, ძაღლი და ბავში თავისი ქონის კარებში იჯდნენ და ყურს უგდებდნენ მხიარულ ხმებს, რომლებიც წისკვილიდან მოდიოდნენ.—არაფერია, პატრაშ! მოგა დრო და ყველაფერი შეიცვლება!

მას მომავალი რწამდა... მაგრამ პატრაშის აზრით მეწისკვილისას გემრიელი ეახშმის ქამა ათას წილათ სჯობდა მომავალზე ოცნებას, რაც უნდა ტკბილი ყოფილიყო ეს ოცნება. და პატრაში ყოველთვის ღრინავდა, როცა კოგეზს გვერდით ჩაუყვლიდა.

V.

— დღეს ალოიზას დღეობაა, არა?—ჰკითხა კუთხეში ლოგინზე მწოლიარე მოხუცმა დაასმა შეილიშვილს.

ბავშმა თავი დაუქნია. მას ძალიან იამებოდა, ბაბუას რომ ეს დღე სრულიად გადაეწყებოდა.

— მერე რატომ არ წახვედი წისკვილში?—განაგრძო ბაბუამ. —უწინ შენ ეს დღე არ გამოგეპარებოდა?

— შენ ავით ხარ... მართო როგორ მიგატოვებდი.—ნელი ხმით წაიბუტბუტა ნელლომ და ძირს დახარა ახალგაზდა, ლამაზი თავი.

— რა დღეი რამე იყო! ჩვენი მეზობელი, ვუღელტა, მოვიდოდა და მომივლიდა; ყოველთვის არ მოდის ხოლმე, როცა შენ სადმე მადინხარ? არა, მითხარი, რა მოხდა, ნელლო? ნუ თუ პატარა ალოიზის წაეჩხუბე?

— არა, არა, ბაბუა;—სწრაფათ მიუგო ბავშმა და სახე მთლათ აენტო.—კოგეზმა მე არ დამპატიყა.

გაკრა ზედ ნაცრის ფერი ქალაღდის დიდი ფურცელი და გულ-
მოდგინეთ შეუდგა ხატვას; არაღის მისთვის არაფერი არ უსწავლებია;
ფერადი წამლებისთვის მას ფული არ ჰქონდა; მას შეეძლო მხო-
ლოთ თეთრათ ან შავათ ეხატა, ნახშირით ან ცარციოთ. ხშირათ სა-
კმელ პურსაც არ იყიდიდა, რომ მის მაგიერათ ქალაღდი შეეძინა. ახლა
ის ხატავდა ბებერ ტყის-მცველს, რომელიც ჯირკზე იჯდა. მას ხში-
რათ უნახავს, რომ სწორეთ ასე იჯდა ხოლმე ბიძია მიხეილი საღამ
საღამოობით.

ბავშვა არც კი იცოდა, როგორ უნდოლა ხატვა, მაგრამ მისი
ნახატი მაინც მშვენიერება რამ იყო; ბიძია მიხეილი ცოცხალსავით
გამოიყურებოდა ნაცრისფერი ქალაღდიდან; მის დამკვნარ, დანა-
ოკებულ-დაღალულ სახეს მწუხარების ბეჭედი ჰქონდა დასმული;
ეს სახე თითქოს დაულალავ შრომაზე, უნუგეშო სიბერეზე, ტანჭვითა
და მოთმინებით საღსე სიცოცხლეზე ლაპარაკობდა... მის გარშემო,
ნახატზე, თითქო თან-და-თან ბნელდებოდა....

რასაკერგელია, სურათი უცოდინაროთ იყო დახატული, მას
ბევრი ნაკლულეგანება ჰქონდა, მაგრამ ის მაინც ცოცხალი და მშვე-
ნიერი იყო, ცოცხალი, როგორც თვით სიცოცხლე. ბავშს იმედი
ჰქონდა, შეიძლება, მეტის მეტი თავხედი იმედი, რომ ამ ნახატს
ანტერპენში გაჯიბრებაზე წაიღებდა. ანტერპენში დიდხანია გა-
მოცხადებული იყო. ყოველ ნიჭიერ ბავშს, 18 წელზე ახალგაზ-
დას, შეუძლია წარმოადგინოს თავისი ნახატი ცარციოთ ან კარანდა-
შით დახატული და საუკეთესო ნახატის დამხატველს 200 ფრანკი
მიეცემა საჩუქრათო. მსაჯულებათ სამი საუკეთესო მხატვარი იყო
დანიშნული. მთელ გაზაფხულს, მთელ ზაფხულს და მთელ შემო-
დგომას ნელლო თავის ნახატს დააკვდა, რომელიც, თუ არჩეული
იქნებოდა, პირველი ბიჯი უნდა ყოფილიყო დამოუკიდებლობადმდის
მისაღწევათ, რომელსაც ფართე გზა უნდა გაეხსნა იმისთვის ხელო-
ვნების შესასწავლათ, ხელოვნების, რომელიც ისე ღრმათ და ისე
გატაცებით უყვარდა.

ის არავის არაფერს ეუბნებოდა. ბაბუა მისი ევრაფერს გაიგებდა, პატარა ალოიზა კი სამუდამოთ დაკარგული იყო მისთვის. მხოლოდ პატარაშმა, რომელიც ხატვის დროს მას არ შორდებოდა, იცოდა რაშიაც იყო საქმე.

ნახატები ანტვერპენში პირველ დეკემბერს უნდა წარდგენილიყვენ, გადაწყვეტილება კი — 24-ს გამოცხადდებოდა, რომ გამარჯვებულს შეძლებოდა მხიარული გულით და ბრწყინვალე იმედებით შეხვედროდა შობას თავის ნათესაებთან ერთათ.

სუსხიან, ცივ დილას, აღიონზე, შიშით და თან იმედებით საესე ნელლომ დადვა თავისი სურათი პატარა მწვანე ურემზე, პატარაშის დახმარებით წაიღო ის ქალაქში და დატოვა, როგორც გამოცხადებული იყო, საქალაქო შენობის კარებთან.

„ვაი თუ სულ არაფრათ ვარგოდეს!“ მწუხარებით ფიქრობდა ის. ახლა, როდესაც ნახატი კიდევაც მოცემული იყო, მას სასაცილოთ და სულელურათ ეჩვენებოდა ის აზრი, ვითომ პატარა, ღარიბ, ფეხტიტველა, უსწავლელ ბავშვს შეეძლო ისეთი რამ დაეხატა, რაც დიდი მხატვრების ყურადღებას მიიქცევდა.

თავისი თავის გასამხნეველათ ის ტაძარში შევიდა. მას მოეჩვენა, ვითომ სიბნელიდან დიდი რუბენსის აჩრდილი წამოდგა და ალერსით უთხრა მას: „ნუ გეშინია, ნუ, პატარა ბავშო! აღამიანმა სიმხნევე უნდა გამოიჩინოს, თუ სურს თავის მიზანს მიაღწიოსო.“

დამშვიდებული დაბრუნდა შინ ნელლო. მან აასრულა ყველაფერი, რაც მანვე იყო დამოკიდებული; დანარჩენი ღეთის ხელში იყო.

ზამთარი სასტიკი იყო. ამ საღამოს, როცა ბავშმა და ძაღლმა თავისი ქოხის კარებს მიაღწიეს, თოვა დაიწყო. თოვლს რამდენიმე დღეს არ გადაუღია, ისე რომ ყველა გზები და ბილიკები სულ თერთრათ მოფინა, ყველა წყლები გაყინა. დღითი-დღე ყინვა ძლიერდებოდა. ძალიან გაუძნელდათ ნელლოს და პატარაშს ქალაქში რძის ტარება. განსაკუთრებით უძნელდებოდა ეს პატარაშს, რომელსაც ბებერი ძელები ახლა ხშირათ ტკიოდა; მაკრამ ეს მაინც არაოდეს არ

უფროსი და მუშაობას; ხან-და-ხან ნელლოს უნდოდა აზნაუკი გაენთავისუფლებინა და თითონ შეებმულიყო მის მაგიერათ ურემში, მაგრამ პატრაში ამის ნებას არაოდეს არ აძლევდა; ერთით ერთი დახმარება, როგორცაა ის ნელლოსაგან აუშფოთებლათ ღებულობდა—ეს ურემის უკანიდან მიწოლა იყო, როცა ურემი გაყინულ გზაზე ევლარ იძროდა.

— სახლში დარჩი, პატრაშ! ღმერთმანი, შენი დასვენების დრომაც მოაღწია!—ხშირათ ეხვეწებოდა დიდ ძალს ნელლო.—მე მარტოც ძალიან კარგათ წავაგორალებ ურემს!—მაგრამ პატრაში მაინც ყოველთვის ურემის წინ დგებოდა და ნელლოს ანიშნებდა თვალებით და კუდის ქიცინით, ნუ ლაპარაკობ, მალე შემადიო.

„არაფინ არ უნდა ისვენებდეს, სანამ ცოცხალია!“ ფიქრობდა პატრაში და ხშირათ ეჩვენებოდა, მეც მალე მომივა სამუდამოთ დასვენების დროო. მისი თვალები სულ უარესათ და უარესათ ხედავდნენ, დილაობით სულ უფრო და უფრო უჭირდებოდა ადგომა. მაგრამ ის მაინც თავს ძალას ატანდა და დაჰკრავდა თუ არა ეკვლისაზე ხუთი საათი, მაშინვე წამოდებოდა თავისი ჩაღის ლოგინიდან და სამუშაოთ ემზადებოდა.

— ჩემო საწყალო პატრაშ! მე და შენ მალე მოსვენებით ვიწოლებით საფლაფში! აღერსით ეტყოდა ხოლმე მოხუცი დაასი ძალს და მოფერებით გადუსვამდა თავზე გამხდარ, დანაოკებულ ხელს, ხელს რომელიც ისე ხშირათ უკანასკნელ ლუკმა პურსაც კი შუაზე უყოფდა მას. და ორივეს, მოხუცი კაცის და მოხუცი ძალის გულს, ერთი და იგივე ფიქრი აწუნებდა და სტანჯავდა: „ვინ მოუელის, ვინ იზრუნებს მათ პატრა საყვარელ ნელლოზე, როცა არც ერთი და არც მეორე მათგანი ქვეყნიერობაზე იღარ იქნება?

ელ. წერეთელი.

(შემდეგი იქნება)

პატარა გეგუსიკანი.

(ფრანგულიდან)

არცოდმ ერთი ძალიან საწყისარი ამბავი შეიტყო: თუმცე იმ სახლის ქვედა სართულში, სადაც ვარციოს სახლობა იდგა, ცხოვრებდა ერთი ღარიბი დედაკაცი, რომელსაც გროში ფული არ გააჩნდა, რომ ზური ეყიდნა თავის ჰატარა მძიერი გოგონასთვის. ძალიან გულით უნდოდა ვარციოს ფულები მიეცა იმ ღარიბი დედაკაცისათვის, მაგრამ ჯიბე ცალიერი ჰქონდა. დღეს თავის ბიძაშვილებს: მალიკოს, ადიკოს და სიკოს ელოდა სადილათ და რაც გროშები გააჩნდა სულ დასარჯა, რადგან ტკბილეულობა თითონ იყიდა თავის ბიძაშვილების გასამსახინძლებლათ.

— რა ვქნა, როგორ ვიშოვო ფული, რომ დავეხმარო ამ საცოდავებს? ფიქრობს ვარციო.

ბიძაშვილები მოუვიდნენ, მოუსხდენ სუფრას და ტკბილეულობის ჭამით სტკბებიან, მხიარულათ იციან; ბოლოს ვარციომ უამბო ღარიბი დედაკაცის და მისი ჰატარა ქალის ამბავი და ამასთანავე დაუმატა:

— რა ვქნა, როგორ მოვახერხო, რომ ფული ვიშოვო და შევეწიო იმ საწყელებს.

საბედნიეროთ ადიკო ძალიან გამჭრიახი ბავში იყო, იმას ეოველთვის და ეოველ შემთხვევისათვის წინადადებები მზათა ჰქონდა და აქაც უცებ წამოიძახა:

წავიდეთ ქაჯაქის ბაღში და ვიძღვროთ, ფულებს გვაჩუქებენ როგორც მათხოვრებს და მოეუტანოთ მაგ საწელებს. ხედავთ! რა ეოჩალი ვარ, რა კარგათ მოვიგონე, მაგრამ, — დაუმატა მან, — ტანისამოსი უნდა გამოვიცვალოთ, თორემ შეგვატეობენ რომ ბავშვები ვართ და ჯრბაფრს მოგვცემენ. ჩვენ უთუოთ დიდ ქალებსავით და კაცებსავით უნდა ჩავიცვათ.

ვარკოს და ძალიკოს ეს წინადადება ისე მოეწონათ, რომ სიხარულით სტუნვა დაიწვეს.

ვარკო საჩქაროთ შევარდა დედის ტანთ-ჩასაცმელოთახში, გამოათრია იქიდან ერთი დიდი ძალი და მსრებზე მოიხურა, თავზე შეენიერი ევაგილებით და არბიებით მორთული ქუდი დაიხურა. ახლა კი სრულებით მოზრდილ, დარბაისელ ქალს დაემსგავსა.

ძალიკოც ბუმბულებით მორთული ქუდით და გრძელ კუდიანი წამოსასხმელით მოირთო.

ადიკომ თავისი უფროსი ძმის თბილი ჩასაცმელი ჩაცვა, მართალია ძალიან გრძელი მოუვიდა, მაგრამ რა უმაგს, უფრო თავისუფლათ გრძნობს თავს, ქუდიც თავის მამისა დაიხურა, ერთობ დიდი კამოდვა, ისე რომ სულ სახეზე ჩამოეფხატა. ბოლოს ამასაც მოუსერხეს — ისე გატენეს ქაღალდით რომ კარგათ დაეხურა. სიკომ კი ტანთ არ გამოიცვალა, თავისი ზემოთი ჩასაც-

მელი კურტკა გაიხადა და ჰერანგის აძარა დაჩხა, ვითომ და ღარიბი დედ — მამის შვილი იყო.

ახლა კი დროა, რომ გაიპარონ ბაღში. მაგრამ სწორეთ იმ დროს, როდესაც კარში გასვლა დააპირეს, ვარიკოს დედა დახვლათ კარებში, რომელიც სტუმრათ ყოფილიყო და ბრუნდებოდა.

ბავშვებმა უამბეს რასაც აპირებდნენ. დედამ უთხრა:

— არა ღირს მაგისტრის ბაღში წასვლაო. ბავშვები სასტუმრო ოთახში მიძალა, თითონ წავიდა ძალიკოს მამას და ადიკოს და სიკოს დედას დაუძახა, რომლებიც დიდ სავარძლებში მიიწვია. როდესაც ისინი დასხდნენ ვარიკოს დედამ დაუძახა ო უთხრა ემაწვილებს: აბა იმდერეთ ისე, როგორც ბაღში აპირებდით სიძღვრასო.

ვარიკომ, ძალიკომ და ადიკომ ხელში აიღეს დიდრონი წიგნები, როგორც ნამდვილმა მოძღვრლებმა და დაიწყეს

ერთათ სიმღერა, სიკოს კი სავარცხელზე თხელი ქაღალ-
დი გადაეკრა და ბანს აძლედა. ისეთი სასიამოვნო კონ-
ცერტი გამოვიდა, რომ ბავშვების მშობლები აღტაცებაში
მოვიდნენ. როდესაც ვაათავეს, ძალიანად აღიკოს ქუდი მოხადა
და მივიდა მამასთან. მამამ ერთი ოქრო ჩაუკდო ქუდში,
სხვებმაც იმის მაგალითს მიჰბამეს.

აბა, წარმოიდგინეთ თუ რა ბედნიერები იქნებოდნენ
ჩვენი ჰატარა მემუსიკენი და იმათზე კიდევ უფრო ძალიან
ნოტიო სარდაფის მღვმური დედაკაცი და მისი ჰაწაწკინა
გოგონა.

გვ. მ—სა.

ამხუცის სიბღარა.

(მიბაძეა)

ე არ ვშობილვარ მდიდარს ოჯახში,
 ფუფუნებაშიც არ ვიზრდებოდი;
 მუდამ ვშრომობდი, არ ვზარმა-
 ცობდი,

სიცხე ეინვას არ ვერიდებოდი.
 მზის ამოსვლამდის, დილა სუს-
 სვასე.

მკვირცხლათ მე სესე წამოვსტე-
 ბოდი,

პირს დავიბანდი, ლოცვას ვიტყოდი
 და მუძაობას შევუღებოდი.

მასსოვს, როდესაც კურთხეულ კურნით
 ღრმით მავი მიწის გულსა მოვხნავდი,

ხან ხშირი წვიმა დამასველებდა,

ხან სიცხისაგან სულს ძლივს ვითქვავდი.

მაგრამ ჯაფასა არათ ვიმჩნევდი

მე ახალგაზრდა, მაშინ ჯანმრთელი:

ღმერთსა ვმადლობდი, ვმხიარულებდი,

გულს არ მიკლავდა მწარე ნაღველი...

შრომამ და ჯაფამ ჩემის ცაჩენის

დღე ვერასოდეს დამაწყევლინა:
ვარჩენდი ცოლშვილს, სანამ შეძემლო,
მამღარი ვიყავ, ტკბილათ მეძინა...
აწ რა ვიგონებ წარსულსა დღეებს,
გულს მეფინება სიაჰოფნება...
ნეტავ მას, შრომით და სიმართლითა
ვინც გაატარა თვისი ცხოვრება!

ილ. ფ - ძე.

ს ხ ს ლ ი თ ე ჯ ე ლ ს ი.

(ფრანგულიდან).

V.

ოგორც წინეთ მოგახსენეთ, ექვსი თვე იყო რაც მე ამ სასწაელებელში მიმაბარეს და ძლივს მივალწიე ჩემ საწადელს, უფროს განყოფილებაში ვადამიყვანეს, ფარჯოსთან; შემოდკომაზე მე და ფარჯოს უფროს კლასში ვადამიყვანდენ. როდესაც მამიდა ევენტი მოდიოდა ჩემ სანახავათ, ჩემი ერთათ ერთი სალაპარაკო საგანი ჩემი ძვირფასი მეგობრის ქება იყო და სულ იმას ეგებეწებოდი, ფრანგული ენის სასწაელებლათ ფული შემოეტანა, რომ იაკობის ენა შემესწავლა!

თუმც მე კი ძალიან ექვში ვიყავი, მაგრამ ის მაშინვე დათანხმდა და ჩემი მეგობრის ვაცნობაც მოინდომა; იმასაც, ისე როგორც მე, ძალიან მოეწონა პატარა ფრანგი და ამას შემდეგ ყოველთვის შუა ვიყოფდა იმ ტკბილეულობას, რომელიც ყოველ ნახვაზე ჩემთვის მოჰქონდა ხოლმე. როცა მამიდამ ვაიგო, რომ საბერძნეთში ფარჯო სრულებით მარტოთ მარტოა და პირვის კონსულს მარტო თვეში ერთხელ მიჰყავს ხოლმე სახლში, წერილი მისწერა ფარჯოს დედას, რომ ნება მიეცა ყოველ ბედნიერ და უქმე დღეებში, როდესაც კი დავითხოვდენ, ჩვენთან წაგვეყვანა ჩემთან ერთათ. იაკობმაც, თავის მხრივ, ბევრი ქება მისწერა თავის მშობლებს ჩემ შესახებ და მეტადრე მამილის შესახებ; ნებართვაც მოუვიდა, რომ ჩვენსა ველო... მე ბედნიერათ ვთვლიდი ჩემ თავს რომ იაკობთან ერთათ ვისერიწებოდი. მამიდა ხშირათ ცხენებთ ვეგზავნიდა სასერიწოთ. ჩვენ გვახლ-

და ჩვენი მეჯინიბე ფილიპპე, რომელსაც წითელი ვერცხლის ქლარუნებით შემკული განიერი სარტყელი ეკრა (ჩვენი ქვეყნის ჩვეულების დაგვართ) ჩვენ ათინის შესანიშნავ ადგილებს ვშინჯავდით ხოლმე: პართენონს, იმ მინერვის ტაძარს, რომლის ნანგრევებს თითქმის მთელი ქალაქი უჭირავს, მართონის მინდორს, სადაც მილტიადის მეომრებმა გაიმარჯვეს და გაანადგურეს სპარსელები; აკროპოლისს, ძველკოშკს, რომელიც არა ერთ განთქმულ გმირს დაუცავს და შიგთავისი სისხლი ჩაუღვრია. ყველაზე შესანიშნავი ის იყო, რომ ეს პატარა ფრანგი მიაშობდა და მასწავლიდა ჩემი ქვეყნის ისტორიას და მიხსნიდა ძველ ნაშთებს, რომელიც ახლაც დარჩენილან საბერძნეთის ძველი დიდების მოწამეთ: ფარჟო ალტაცებაში მოდიოდა, როდესაც ჩვენი გამოჩენილი ძველი მეომრების გმირობას მიაშობდა. მაგ: ალციბიადის, პერიკლესის, ლეონიდასის, ახილესის და არისტიდისის. მეც თან-და-თან ალტაცებაში შევდიოდი როდესაც ვითვალისწინებდი ამ პირების გმირულ საქციელს, რომლის წყალობით ჩვენ ქვეყანას პირველი ადგილი ეჭირა მთელ დედამიწის ზურგზე.

— ოჰ, წამოვიყვირებდი ხოლმე ხან-და-ხან, — მე მგონია თუ შემთხვევა მომეცა, დაეუმტკიცებ ყველას, რომ ახლანდელი ბერძნები ღირსი არიან თავისა წარსული გმირებისა.

იაკობი ღიმილით მიყურებდა და თავს აქნევდა.

— აბა მამეცეს შემთხვევა! ვიძახოდი მე ალტაცებით.

— იქნება დადგეს იმისთანა დრო, როდესაც შენი სიმამაცე და საქციელი იმ გმირების შესაფერი იყოს, — მიპასუხა ფარჟომ ერთხელ: — ჯერ კი ნუ იკვები, ჩემო ძვირფასო თეზეოს: შენისთანა გმირის თავი და თავი ღირსება — სათნოება და თავმდაბლობა უნდა იყოს.

მე საშინლათ მეწყინა, რომ ფარჟომ ასე გულგრილათ მიიღო ჩემი გმირული ალტაცება და მთელი დღე დაღვრემილი დავდიოდი.

დადგა ზაფხული, სწავლაც თავდებოდა, ამ დროს მამიდას ფარჟოს დედის წერილიც მოუვიდა, რომელშიაც თხოვდენ,

ქარი თან-და-თან მატულობდა, ერთი იალქანი აუშვეს, რომ მაშინისთვის შეემსუბუქებინათ შრომა და ამასთანავე ქვა-ნახშირის ხარჯიც შეემცირებინათ. გემი ქანაობდა და მეც თავბრუ მეხვეოდა. მიველ და გრძელ სკამზე ჩამოვჯექი, იაკობ ფარჟოც გვერდით მომიჯდა.

— რა ფერმკრთალი ხარ, მკითხა მან, ზღვის ავათმყოფობას ხომ არა გრძნობ?

— არ ვიცი... მაგრამ როგორღაც თავბრუ მეხვევა, ძლიერ წამოვილულულულე მე.

— წამოწეკი ამ სკამზე გულ-აღმა და ეცადე როგორმე დაიძინო; მარტო სუფთა ჰაერს და ძილს შეუძლია შეგიმსუბუქოს ეგ ავათმყოფობა.

— შენ, შენ კი არა გწყინს ზღვა, ვკითხე მე იმისთანა ხმით, რომელშიაც თითქოს საყვედური და შური გამოიხატებოდა.

— მე ბევრი მიმგზავრია, მიპასუხა მან, თუმცა მართალია ჯერ ყმაწვილი ვარ, მაგრამ მამა ჩემს იმისთანა თანამდებობა ჰქონდა, რომ რიგრიგით აღმოასაღლებიდან ეგვიპტეში დადიოდა ხოლმე: მე შეჩვეული ვარ; შენც რამდენსამე მოგზაურობას შემდეგ შეეჩვევი და ზღვა აღარ გაწყენს; კარგი, ახლა დაიძინე...

— არა, მე არავის არ ვატყვევებ რომ თეხეოს ავაპიმე ნონი, ასეთი დიღა და ღონიერი თორმეტი წლის ყმაწვილი, ზღვამ დააძაბუნა და დასძლია, შენ კი ჩემზე უნცროსი და უფრო სუსტი...

ჯერ ეს სიტყვები არ გამეთავებინა, ზეზე წამოვარდი რომ მეზრძოლნა თავბრუს და გულის-რევის წინააღმდეგ, მაგრამ ვერაფერი გავაწყვე, დავეყუდე გემის მოაჯირს და ჩემი საესე კუჭის შინაარსი ზღვაში გადავანთხიე. ძალიან შეურაცყოფილი და გაბრაზებული ვიყავი. ფარჟომ ჩემი გაბრაზება ვერ შეამჩნია და მეგობრულათ ბოთლით წყალი მომაწოდა.

— მეც პარველათ ავრე დამემართა, მითხრა მან, აი დალიე რამდენიმე წვეთი წყალი, ტანჯვას შეგიმსუბუქებს.

მე უნებლავთ დავემორჩილე მის რჩევას, ახლა კი ველარ ვბედელი ბუნების წინააღმდეგ ბრძოლას. დასუსტებული წამოვწექი სკამზე და ჩამეძინა.

VI.

როდესაც გამომეღვიძა იაკობი ხმა მალლა კითხულობდა ერთ ძალიან საინტერესო ამბავს; თუმცა ძალიან მეძინებოდა და ბურუსში ვიყავი, მაგრამ მიიწვ ამბის ერთი ასოც არ გამომპარვია. ეს ამბავი შეეხებოდა თეზეოს მეფეს, რომელმაც ათინის დიდება აღადგინა: თეზეოსი, ჩემი სენია, ჩემი განთქმული მფარველა!.. თურმე იმ ხანში კრიტში იყო ერთი გასაოცარი გველ-ვეშაპი, რომელსაც მინოტავრი ერქვა. დიდ ღირსებებს და საჩუქრებს ჰპირდებოდნენ იმ გმირს, რომელიც გაბედავდა და გაანთავისუფლებდა საბერძნეთს ამ საშიშარ მტრისაგან და თეზეოსმა, როგორც ნამდილმა გმირმა, გაბედა და თავისი სამეფო ამალით კრიტის კუნძულზე გაემგზავრა... ეს ამბავი ჩემთვის ძალიან საინტერესო და სასიამოვნო იყო.

— რა გასაკვირველი შემთხვევა! თქვა ფარჟო და მიმართა ერთ მეზღვე ოფიცერს, რომელსაც უკითხავდა ამ ამბავს. — აი თეზეოსი! განაგრძო მან და მოუთითა ჩემზე; — ესეც კრიტის კუნძულზე მიემგზავრება...

— ეგ კი იქნება, რომ იკისრო მინოტავრის მოკვლა, უპასუხა მეზღვე ოფიცერმა ღიმილით.

— რატომ არა? წამოვიძახე მე და სკამიდან წამოვხტი. ფარჟო და ოფიცერი, რომელთაც ეგონათ რომ მე მეძინა ამ ჩემ ხმაზე შეკრთენ.

— როგორ შემაშინე! თქვა ფარჟომ.

— რა დაგეპართათ? მკითხა მეზღვე ოფიცერმა, რომელიც არა ნაკლებ იყო გაკვირებული ჩემი ლაპარაკით — სიზმარში ხართ, თუ გლვინავთ კირიე (ბატონო) თეზეოს?

— თქვენ სასაცილოთ აიგდეთ ჩემი სიამაცე, განვაგრძე, მე

გაცხარებით, — თქვენ შეურაცყოფა მომაცუნეთ და დაცინვით შემადარეთ მეფე თეზოსს იცოდეთ, ბატონებო, რომ როგორც კარგი ჯიშის მონადირე ძაღლს, მეც შემიძლია მოგვლა მინოტავრი!

მე აღელვებული და აღტაცებული ვლაპარაკობდი და გაბრაზებული თვალებით ვზომავდი ორივე მოსაუბრებს.

ფარჟომ მოიკრიფა ძაღლონე და თქვა ღიმილით:

— თუ კი მაგისტანა დიდ-გული ხარ და აგრე ადვილათ გწყინს, ჩემო მეგობარო, ვინ გიშლის მიიღო ის საჩუქარი, რომელიც ქრისტეს დაბადების წინეთ არის დანიშნული? შენი სახელი უკედავთ დარჩება: შენ ახლავე რომ მაგ გმირობას ჩემულობ, მაშ შემდეგში შენი გმირობით და სიმამაცით შენ სენხიას გადააჭარბებ კიდევ!

— განა მინოტავრი კიდევ ცოცხალია? ეკითხე მე და ვცდილობდი ჩემი ხმით უფრო მეტი სიმხნევე გამომეხატა (თუმცა კი გუნებაში სრული დარწმუნებული ვიქავი, რომ მეფე თეზოსმა ის დიდი ხანია გამოფაშვა).

ფარჟომ და აფიცერმა ერთმანესთ შეხედეს.

— ახლაც ცოცხალია, მიპასუხეს მათ ერთათ.

— ძალიან კარგი, მაშ მე იმას მოგვლავ! — გამოეუცხადე მე.

ქ. მ — ს.

(შემდეგი იქნება)

გ ლ ო ს ა ვ ი კ ა ლ ი ა .

ახატზე წარმოდგენილია ღირს-საცნობი მწერი, რომელსაც ხალხი წმინდანთ სთვლის, თითქმის რომ აღმერთებს. აგერ დააკვირდით ამ უცნაურ კალიას, თითქოს მართლაც ხელები აღუჭურია ცხათამდე და ღოცულობსო. ამ კვარი კალია ჩვენში მკონი არ მოიპოვება, რუსეთშიაც ძრეულ იშვიათია, ხოლო სამხრეთ ევროპაში რამდენიმე ნაირი იცის. ევროპის მდაბიო ხალხს მართლაც რწამს ამ კალიის სიწმინდე და ამიტომაც უკვლავ ნაირისთვის რჩეული სახელი უწოდებია: კალია — ღვთის მოსავი, კალია — მქადაგებელი, კალია — გლახაკი, კალია — წმინდანი და სხვ.. ლანგელაკის გლეხებს მართლაც და სჯერათ ამ კალიის ღოცვა და ზოგ მაზრებშიაც ხალხი დარწმუნებულია, მკზავრს რომ გზა აერევა, საითაც ეს წმინდანი ხელს გაიძვერს კზადაკარგულიც იქით უნდა წავიდესო.

მდაბიო ხალხის თვალში ეს უცნაური კალია დღესაც იმავე ჰატივშია, მაგრამ მეცნიერმა კაცებმა კი ამ მწერს ეხტიბარი გაუფუჭეს, აბრუ, სახელი გაუტყეს, წმინდანობის მარჯვანდელი ჩამოართვეს, ამ კურთხეულ მწერის ცხოვრება დაწვრილებით გამოიკვლიეს, უთვალთვალეს და ბოლოს აღმოჩნდა რომ მათი კურთხევა თავის გარეგანი

წმინდანობით მხოლოდ ქვეყანას ატეუებს, ისე როგორც ადამიანებშიაც სძირათ მოხდება სოღმე. ნამდვილათ კი ამ კალიასთანა აუ მუცელა და ონავარი თურმე არა მწერი არ მოიპოება, ვითომ და სალოცავათ გამგებრილი ხელეობი იგივე მახეა, კაკანათია და ვაი იმ ბუხის ბრალი რომელიც კი ამ მახეს მოხვდება! — ჩვენი წმინდანი წამსვე წასწვდება და ორივე ხელით ჰირისკენ გზავნის თავის მსხვერპლს.

ზანგების ქვეყანაში, აფრიკაში, ამ ჯიშის კალია უფრო დიდრონი და ძალოვანი იცის, აქ რომ დახატულია ეს არის ნამდვილი აფრიკის კალია, რომელსაც მცენიერებმა სატანის კალია უწოდეს, რადგან საძინლათ ონავრობს, არამცთუ ბუხებს, ხვლიკებს და ჰატარა ჩიტებსაც კი ერევა; დაიჭერს, ლუკმა-ლუკმა ცლეჯს და შეეცევა. სატანის კალია (Idolum diabolicum) ფერათ ისეთივე მწვანეა, როგორც მცენარის ფოთოლი, ფრთებისა და ტანის მოყვანლობაც ძრიელ მიუგავს მცენარის ფოთოლს ან ტოტს. აკერ აქაც დახატულია ბალახის ტოტზე მჯდომარე კალია და თითქმის რომ ძლივს განიჩქევა მცენარისაგან. ამ გვარათ ჩვენ ავაზაკს თვით ბუნება ესმარება, შეუძინეულათ ზის მწვანე ბუჩქნარებში ჩასაფრებული და საცოდავ წვრილ ფეხობას: ბუხს, ჰეჰელას, ხვლიკს და ჰატარა ჩიტებს სულ მუსრს ადენს.

შუაგულ აფრიკის სანგები ამ ავასაკ მწერს მაინც წმინდანათ სთულიან და ვისაც კი ეს მწვანე კალია თავსე დააჯღება, ღვთისაგან მოვლენილ წყალობათ მიაჩნია.

ილიკო.

ძველი საბერძნეთი.

(ზღაპრული ამბავი).

(თაკეძანი)

პრიაში ახილესთან.

მერთები ციდან ხედავდნენ გექტორის გვამის თრევას და ახილესის სასახტოკეს. ზოგი მათგანი გერმესს ეუბნებოდა, მოიტაცე გექტორის გვამი და ტროადლებს დაუბრუნეო. მაგრამ გერა და ათინა ამის წინააღმდეგი იყვნენ: იმათ კიდევ არ ჰქონდათ დაეწყებულნი პარისისგან შეურაცხყოფა, რომ ეაშლი აფროდიტას მისცა. ბოლოს გექტორის მხარე აპოლონმა დაჭირა და თქვა: „უმაღლურა და გულქვაეო ღმერთებო! ასე უბლით სამაგიეროს გექტორს, რომელსაც მრავალჯერ თქვენთვის მდიდარი მსხვერპლი შემოუწირავს? როგორ, ახალესს აკინებინებთ გექტორის გვამა, ამისთანა ურჯულოებას ჩადინართ!.. ღმერთებს შორის მითქმა-მოთქმა ატყდა გექტორის გვამის გამო. ზეესმა მოულო ყველა ამას ბოლო. მოიხმო ფეტიდა და უბძანა ჩაეგონებინა შეილისთვის გექტორის გვამის ტროადელებისთვის დაბრუნება. შემდეგ პრიაშთან გაკზაენა ღმერთთა ერთიდა, „წადი, უთხარი შეილის გამოსახსნელათ ახილესთან საჩუქრებით წადითქო“. ორივე ღმერთამ მკის შეასრულეს ზეესის ბრძანება. ზეესის ნება რომ მოისმინა პრიაშმა, მოამზადა მრავალი საჩუქარი და შუალამისას ეტლით გამოვიდა ტროიდან. გერმესმა შეუმჩნევლათ მოიყვანა პრიაში ახილესის ბანაკში; პრიაში რომ კარავში შევიდა, ახილესი ჩაფიქრებული მაგიდასთან იჯდა. უბედურმა პრიაშმა დაიჩოქა ახილესის წინ და ხელებზე კაცნა დაუწყო: „ღმერთის მსგავსო ახილესო! მოიგონე შენი მამა. იქნება ისიც ახლა ჩემსავით უბედურებაშია, — დამცველი, მფარველი კი არაიენა ჰყავს. მაგრამ ის კიდევ ჩემზე ბედნიერია: იმას იმას იმედი მაინც აქვს, რომ შეილს ცოცხალს გიხილავს. მე კი ჩემი მკედარი შეილის გამოსაყილლათ მოვსულვარ შენთან. შემობრალე,

ღეთის გულსთვის!... ხომ ხედავ ჩემ ტანჯვას, მგონი ქვეყანაზე არც ერთი ადამიანი შეილი ასე არ დატანჯულა: ჩემი შეილის მკვლელობებს გიკოცნი“. პრიამის გულსაკლავმა სიტყვებმა, ცრემლებმა და მისმა მოხუცებულებამ იმოქმედა ახილესზე. უცბათ ფეხზე წამოდგა, პრიამი ააყენა და ტკბილათ ლაპარაკი დაუწყო. ცდილობდა მოხუცი ენუგეშებინა, ამშვიდებდა; ჰჯობს მეტ მწუხარებას ნუ მიეცემი, ტირილით გექტორი ველარ გაცოცხლდებაო. შემდეგ ახილესი გამოვიდა გარეთ, უბძანა მონებს გაებანათ გექტორის გვამი და სუფთა ზეწარში შეეხებიათ. შემდეგ შემობრუნდა შინ, თავისი ხელით მოამზადა ვახშამი და პრიამს გაუმასპინძლდა. ვახშამს შემდეგ მოსამსახურეებმა ორი საწოლი მოამზადეს. ახილესისა და მისი სტუმარის დასაწოლათ. ახილესმა პრიამს ჰკითხა: „რამდენი ხანი გინდა, რომ გექტორის დასაფლავებას მოანდომო? მითხარი, და ამ ხანს ბერძნებს ბრძოლის ნებას არ მიეცემო“. პრიამმა 12 დღე ითხოვა. ახილესმა ხელი გაუწოდა და ტკბილათ უთხრა: „ისე იქნება შესრულებული, როგორც შენ გსურს,-- ამ ხნის განმავლობაში ბრძოლა შეწყვეტილი იქმნება“. შემდეგ დაღალულებმა დაიძინეს.

გექტორის დასაფლავება.

ორაქრაჟა თუ არა, პრიამი გექტორის გვამით ბერძნების ბანაკიდან გამოვიდა. ტროადელები სამგლოვიარო ეტლით წინ გამოეგებნენ. ყველაზე წინ მოდიოდა ცოლი და დედა გექტორისა; გულსაკლავი ღრილით და თმების გლეჯით გაექანენ გექტორის უსულო გვამისაკენ. ხალხიც ტიროდა და წუხდა თავის ერთთა ერთი მფარველისა და დამცველის დაკარგვას. პრიამის თხოვნით ხალხმა გზა დაცალა, და გვამი მიცვალებულის სახლში წაიღეს. იქ ამაღლებულ და მორთულ ადგილზე დაასვენეს. დაქირავებულმა მომთხროლებმა შორთეს მოთქმით ტირილი. იმათ შეუერთდა ცოლის, დედის და ზოგი სხვა ტროადელი ქალთა ტირილიც. ასე გაატანა ცხრა დღე. სანამ მოამზადეს კიდევ დიდი კოცონი. მეათე დღეს დილით გამოიტანეს გექტორის გვამი სახლიდან, კოცონზე დასდეს და ცეცხლი წაუკიდეს. კვამლმა ღროვებით დამალა მკვდარი. როცა სხეული მთლათ დაიწვა, ტროადელებმა ცეცხლი ღვინით ჩააქრეს, შოაგროვეს გექტორის გვამის ფერფლი და ოქროს ყუთში ჩაკეტეს; ყუთი საფლა-

ვში ჩადევს და ქვა და მიწა მიაყარეს. დასაფლავებას შემდეგ ტროადელები შეიყარენ პრიამის სასახლეში ქელენზე.

გექტორის დასაფლავების ამბით თავდება ილიადა.

ტროიას აღება და მისი დაქტევა.

გექტორის დასაფლავებას შემდეგ მალე ასრულდა მისი წინასწარმეტყველება: ახილესი აპოლონის დახმარებით პარისმა მოჰკლა, მაგრამ მალე თვითონ პარისიც მოკლულ იქმნა. ბერძნებმა ძალით მაინც ვერ აიღეს ტროია. მაშინ ოდისეიმ ქალაქის ასაღებათ ხეჩხი მოიგონა. მისი რჩევით გააკეთეს ხის უშველებელი ცხენი, შიგნით ცარიელი. ცხენის მუცელში დაიმალა თვითონ ოდისეი რამდენიმე გმირით. ამას შემდეგ ბერძენთა ჯარი ჩაჯდა ხომალდებში და ვითომ სამშობლოში დაბრუნება დააპირა; ცოტა მოეფარენ თვალს და მახლობელ კუნძულთან დაიმალონ. ტროადელები ქალაქის კედლებიდან ხედავდნენ რაც ხდებოდა ბერძნების ბანაკში, დაინახეს ისიც რომ ბერძნები ხომალდებით მოშორდნენ ტროიას. ხომალდები რომ აღარ ჩანდნენ, ტროადელები ქალაქიდან გამოვიდნენ. ყურადღებით შინჯავდნენ ხის უშველებელ ცხენს და დიდ ფიქრში იყვნენ, რისთვის დატოვეს ბერძნებმა ეს ცხენიო. ამ დროს ტროადელებმა ამ ალაგას, საცა ბერძნების ბანაკი იყო, დაიჭირეს ხელე შეკრული ბერძენი. მაშინვე მიმართეს კითხვებით, სად წავიდნენ ბერძნები, რისთვის ააშენეს და დასტოვეს ცხენიო? ბერძენი განგებ იყო დატოვებული ამხანაგებისაგან, რომ უფრო კარკათ მოეტყუებინა ტროადელები. ბერძენმაც უამბო ყველა ისე, როგორც დაარიგეს: „ბერძნები სახლშია დაბრუნდნენ, იმიტომ რომ ტროიას აღების იმედი დაჰკარგესო. ცხენზე უთხრა, რომ იგი ბერძნებმა ტროიას მფარველ მფრთებს მსხვერპლათ დაუტოვეს. ამიტომ, თუ ტროადელებს თავისი თავის სიკეთე სურთ, ცხენი ქალაქში უნდა შეიტანონო“. ტროადელების უმეტესი ნაწილი მზათ იყო იმწამსვე შეესრულებინა ცხენი ბერძნის რჩევა, მაგრამ ამას წინააღმდეგ ლაოკოონი, პოსეიდონის ქურუმი. „უბედურებო!“ უთხრა იმან: „განა ვერ ამჩნევთ, რომ მტერს ეს ცხენი თქვენ დასალუპავათ დაუტოვებია? მე, ჩემი მხრით, ვერ ვენდობი ბერძნებს და ვშიშობ მაშინაც კი, როცა ისინი საჩუქარს იძლევიან. ნეტავი შემეძლოს იმათი ყველას გაგმარვა

ლიწადს იარა ზღვით, ხან ერთ ქვეყანას მიაღდა, ხან მეორეს, სანამ თავის სამშობლო იტაკაში მივიდოდა. მეათე წლის დამლევს ღმერთა ათინას შემწეობით, როგორც იყო, ისიც დაბრუნდა თავის ქვეყანას.

იმის ამბავი, თუ რა გადახდა მეათე წლის დამლევს სამშობლოს მოშორებულ ოდისეის, რა მოხდა მის ოჯახში იტაკაში; თვით ოდისეის მოთხრობა თავის თავგადასავალზე ათი წლის განმავლობაში; აგრეთვე ოდისეის დაბრუნების ამბავი — ყველა ეს შეადგენს მეორე ეპოსს, ოდისეის შინაარსს.

ო დ ი ს ე ი ა.

თითქმის ათმა წელმა განვლო ტროიას დაქცევას შემდეგ, მაგრამ ოდისეი ჯერ კიდევ სამშობლოში ვერ დაბრუნებულყო. შეიდი წელი ძალაუნებურათ გაატარა ღმერთა კალიპსოს კუნძულზე, თითქმის მთელი დღე იჯდა კუნძულის კლდიან ნაპირზე და ტიროდა, გასცქეროდა იმ მხარეს, საცა იტაკა ეგულებოდა, მაგრამ მისი დაბრუნების დრო ბედმა გადაწყვიტა და იგი შორს აღარ იყო.

მეათე წლის დამლევს ტროიას დანგრევას შემდეგ, ოლიმპზე, ზევისის სასახლეში, ღმერთები შეიკრიბნენ. არ იყო იქ მხოლოდ პოსეიდონი, რომელიც ოდისეის ემტერებოდა. ღმერთა ათინამ, ჭკვიანი ოდისეის მუდმივმა მფარველმა, ისარგებლა პოსეიდონის იქ არ დასწრებით, და მიჰმართა ზევისს შემდეგი სიტყვებით: „მამა! დიდი ხანია გულის მიწყლავს შავი ბედი საბრალო ოდისეისა. აგერ, რამდენმა ხანმა გაიარა ტროიას დაქცევას შემდეგ და ის კი ჯერაც ვერ დაბრუნებულა იტაკაში. ახლა კალიპსოს ძალათი დაუჭერია თავისთან. იმას კი თავის სამშობლოს კვამლის დანახვა ენატრება. ნუ თუ მას არ შეიბრალებ? მოიგონე: იმას ყოველთვის უხვად მოჰქონდა შენთვის მსხვერპლი“. ზევსმა ამაზე უპასუხა: „არა, შეილო, მე არ დამეწყებია ყველაზე ჭკვიანი და გულმოდგინე მსახური ღმერთებისა ოდისეი, მაგრამ ხომ იცი, რომ პოსეიდონი ოდისეიზე გაჯაერებულია, თავისი შეილის პოლიფების დაბრმავებისთვის. მაინც, აი, მოეფიქროთ, მოგახერხოთ რამე, რომ ოდისეი სამშობლოში დაბრუნდეს. პოსეიდონი ჩვენ ყველას წინააღმდეგ ვერაუერს გახდება“. ღმერთა ათინას რჩევით ზევსმა გერმესი გაგზავნა კალიპსოსთან, რომ ოდისეი გაეთავისუფლებინა. კალიპსომ ძალაუნებურათ შეა-

სრულა ზეცის ბრძანება. კალიპსოს დარიგებით ოდისეიმ გამართა ტივი ანძით და საჭეთი; შემდეგ ღმერთამ საგზაოთ მოამზადა; მისცა ტანისამოსი, სასმელ-საჭმელი და წასვლის დროს ამოიყვანა მარჯვე ქარი. სიხარულით დაანება თავი ოდისეიმ კალიპსოს კუნძულს და შეერია თვალ-გაუწვდენელ ზღვას. 17 დღეს იარა ზღვით, მეთერამეტეს დაინახა კუნძული, რომელზედაც ფეაკები ცხოვრობდნენ: აქ უნდა დასრულებულიყო ოდისეის უგზო-უკვლო მგზავრობა. ამ დროს პოსეიდონი, რომელმაც ღმერთების გადაწყვეტილებისა არაფერი იცოდა, ეთიობთა ქვეყნიდან მოდიოდა. დაინახა ზღვაზე ტივი, და მაშინვე იცნო ოდისეი. ზღვის მფლობელი განრისხდა ღმერთებზე ოდისეის შევლისთვის. პოსეიდონმა იცოდა ბედის გადაწყვეტილებას წინ ვერ აღუდგებოდა და მალე ოდისეის ველარას აგნებდა. ამიტომ გადაწყვიტა უკანასკნელათ კიდევ მაინც დაეტანჯა. დაჰკრა თავისი სამთითი ზღვას და ყველა მხრიდან ქარები გამოიწვია: ასტყდა საშინელი ღელვა, ტალღები მთებივით გორავდნენ. ტივი დაიფუშა და ოდისეი ერთ ხეზე ლა შერჩა.

ორ დღეს იტივტევა ოდისეიმ აღელვებულ ზღვაში. უთუოთ დაილუპებოდა, აქაც ღმერთა ათინას რომ არ დაეხსნა განსაცდელისაგან. მესამე დღეს ქარი ჩადგა, ზღვა დამშვიდდა. ტალღის სიმაღლიდან ოდისეიმ ნაპირი დაინახა და იქითკენ გასცურა. მაგრამ აქ ახალი უბედურობა ელოდა: ნაპირი კლდიანი იყო, მას ტალღები გრიალით ეხეიქებოდნენ, რომ მიემართა იქით, უთუოთ დაილუპებოდა. მაშინ ოდისემ, ათინას ჩაგონებით გამხნეებულმა, გასცურა სხვა ნაპირისკენ, და მალე დაბალი ნაპირიც დაინახა. აქ წყლის შესართავი იყო. ოდისეიმ შეთხოვა ამ წყლის ღმერთს, რომ მოეხდენა წყალბის თვალით და თავის წყალში მიეღო. წყლის ღმერთმა ისმინა მისი ლოცვა, დაამშვიდა ზღვის ტალღები და შესართავი წყლისა გაუღო. ოდისეიმ შემოიკრიბა უკანასკნელი ღონე და ნაპირს გავიდა. აქ უგრძობლათ დაეცა მიწაზე. რამდენიმე ხნის უკან გონს მოვიდა და გასწია ღამის სათვეი ალაგის მოსაძებნათ. დაინახა ორი დაბურული ხე ზეთის ხილისა, ქვეშ ხმელი ფოთოლი ბლომათ ეყარა. დაღალული და გაყინული ოდისეი სიხარულით გაეხვია ფოთლებში. ათინამ თვალეები დაუხუჭა და ოდისეიმ ღრმად დაიძინა.

კოტე.

(შემდეგი იქნება).

კოპერნიკის ცხოვრება.

სტრონომია არის მეცნიერება, რომელიც ასწავლის ცის მნათობების შესახებ: მზის, მთვარის, ვარსკვლავების და სხვა, და იკვლევს მათს მოძრაობას. ეოველივე რასაც ჩვენ ვსწავლობთ, მრავალი მეცნიერების დაუღალავი შრომით არის შეძენილი: ამგვარი შიშებისა ჩვენ ეოველთვის მადლიერი უნდა ვიყოთ, მათი ცხოვრებისა და მოქმედების გაცნობას უნდა ვცდილობდეთ. ასტრონომიაში ერთი საუკეთესო მეცნიერთაგანი იო ნიკოლოზ კოპერნიკი.

კოპერნიკი დაიბადა 1473 წელს, ორ თებერვალს პრუსიის ქალაქ ტორნიში. რა ეროვნებას ეკუთვნოდა, და-

ნამდვილებით არავინ იცის. ზოგის გამოკვლევით ის იო გერმანიელი, ზოგი ამტკიცებს, კოპერნიკი პოლონელი იოო. პოლონელები კი დარწმუნებული არიან, რომ კოპერნიკი პოლონელი იო და ასეთი მეცნიერით თავი მოაქვთ. კოპერნიკის მამა იო ვაჭარი. პატარა კოპერნიკი ჯერ სახლში სწავლობდა, შემდეგ სამუალო სასწავლებელში შევიდა. ათი წლისა იო, როდესაც მამა მოუკვდა და თავისი ბიძის მზრუნველობის ქვეშ დარჩა. ბიძა მისი ეპისკოპოსი იო; განათლებული და ჭკვიანი კაცი დის წულს სასტიკათ ეპყრობოდა, მაგრამ უევარდა ის და ცდილობდა, რომ მისთვის კარგი განათლება მიეღებინებია. სამუალო სასწავლებლის გათავების შემდეგ კო-

ჰერნიკი უნივერსიტეტი შევიდა. სწავლის წეურვილი ძლი-
 ერი ჰქონდა, ის ყოველისფერს სწავლობდა, მაგრამ ევე-
 ლახე უფრო ასტრონომია შეუყვარდა და ამიტომ ამ
 საგანს მეტ ყურადღებას აქცევდა. როდესაც 1494 წელს
 კოპერნიკმა უნივერსიტეტს თავი დაანება, ასტრონომია
 მან საფუძვლიანათ იცოდა. კოპერნიკმა უნივერსიტეტში
 სამი წელიწადი დაჰყო, რადგანაც არ მოეწონა, სწავლა
 აღარ გაუგრძელებია, დაანება თავი და გასწია იტალიაში;
 შევიდა ბოლონის უნივერსიტეტი და კანონმდებლობის
 შესწავლას მიჰყო ხელი; ამავე დროს ასტრონომიასაც
 სწავლობდა. აქედან კოპერნიკი რომში გადავიდა და უძ-
 თაურესი ყურადღება ასტრონომიას მიუქცია. მაშინდელი
 ასტრონომია მას არ მოსწონდა და დაიწყო კვლევა, რომ
 ეს მეცნიერება უტყუარ საფუძველზე დაემყარებია. კოპერ-
 ნიკს მეცნიერება იმდენათ შეუყვარდა, რომ გადაწყვიტა,
 ყოველისფრისათვის თავი დაენებებია და მთელი სიცოც-
 ხლე მეცნიერებისათვის შეეწირა; ამისათვის შეძლება იყო
 საჭირო. ბევრ ფიქრს შემდეგ კოპერნიკმა გადაწყვიტა,
 ბერათ შესულიყო: მაშინ ბერებს დასავლეთ ევროპაში გა-
 რგი ჯამაგირი ეძლეოდათ, ბევრი თავისუფალი დრო ჰქო-
 ნდათ და შეეძლოთ, თუ კი სურდათ, ეს დრო სწავლისა-
 თვის მოენდომებიათ. კოპერნიკმა რომიდან სამშობლოში
 გამოსწია, ბიძის შემწეობით იმოგზა ბერობა, მალე ითხოვა,
 სწავლის გაგრძელება მსურს და იტალიაში გამოტუმრეთ
 რამდენიმე წლითო; კოპერნიკმა ნება მიიღო და გასარე-
 ბულმა იტალიისაკენ გამოსწია; შეისწავლა კარგათ მართლ-
 მსაჯულება, კანონები და შემდეგ საეკიმო მეცნიერების
 შესწავლას მიჰყო ხელი. კოპერნიკმა იტალიაში დაჰყო
 ათი წელიწადი, შეისწავლა თითქმის ყოველ გვარი მეც-
 ნიერება, რაც კი იმდროს არსებობდა და 1501 წელს

დაბრუნდა სამუდამოთ სამშობლოში. ამ დროს ის უკვე
 ოცდა სამეტი წლის იყო. არც სიძლიერე, არც სახელი,
 არც დიდება არ იზიდავდა კოპერნიკს; მისი ცხოვრების
 მიზანი მეცნიერება იყო. ჯერ ბიძასთან ცხოვრობდა და
 ხუთ წივნებში ატარებდა დღე-ღამეს; ბიძის სიკვდი-
 ლს შემდეგ მონასტერში წავიდა და თავის განმარტოებულ
 სადგომში შეუდგა უკეთესი ასტრონომიის კვლევას, თავისი
 ახალი ასტრონომიული სისტემა მას უკვე იტალიაში
 ჰქონდა გამოკვლეული, მაგრამ კოპერნიკი არ ჩქარობდა
 გამოქვეყნებას, მთელი ღამეები აკვირდებოდა ვარსკვლავებს
 და იკვლევდა მათ მოძრაობას. კოპერნიკის დროს არსე-
 ბობდა ფტოლომეოსის ასტრონომია; ფტოლომეოსი ამტკი-
 ცებდა, რომ დედამიწა ვახერებული იყო, მზე კი მას
 უვლიდა გარშემო. როდესაც კოპერნიკმა ასტრონომია სა-
 ფუძვლიანათ შეისწავლა, დარწმუნდა, რომ ფტოლომეოსი
 შემცდარი იყო, მრავალი დაკვირვებისა და კვლევა-ძიების
 შემდეგ იმ აზრს დაადგა, რომ დედამიწა უვლიდა მზეს
 გარშემო. როგორც უკვე მოვისწავნეთ კოპერნიკი არ აცხა-
 დებდა თავის გამოკვლევას ჯერ ჯერობით, მაგრამ მისმა
 მეგობრებმა გაავრცელეს ხმა მისი ახალი სისტემის შესა-
 ხებ. ამ გაცონებამ ბევრი მეცნიერი ჩააფიქრა, ბევრმა კი
 კოპერნიკი საცინათ აიგდო. მწერლობაშიც კი დაუწვეს
 მას დაცინვა. ზოგი სულელს უძახდა მას, ზოგი გადა-
 რეულს; ზოგი მის გამოკვლევას უკვე არღვევდა, მაშინ-
 დელი წივნებიდან მოჭეავდა სიტყვები და გაიძახოდა: მე-
 ცნიერება გვიმტკიცებს, რომ დედამიწა ვახერებულია, მზე
 კი მას გარშემო უვლის: ვიდაც სულელი კოპერნიკი კი
 აუბრუნებდა ამტკიცებს, დედამიწა ტრიალებს მზის გარშემო.
 ბიუსუნდავით იძისა რომ მეგობრები თხოვდნ კოპერნიკს
 დაბეჭდე შენი წიგნი, კოპერნიკი უარსე იყო; მსოფლიო

ზ ა რ მ ა ს ი.

Qუო ერთი სიზარმაცისაგან ღარიბ-ღატაკი ბერიკაცი, რომელსაც ერთი ქალიშვილისა და ერთი „ოთხფეხის“ მეტი არა გააჩნდათ ნახევრათ დანგრეულ ქოხში. სანამ შვილი ქორება იყო, კიდევ ცოტ-ცოტას მუშაობდა ბერიკაცი და ცარელი მჭადით მანც გამოდიოდა. მაგრამ რაკი შვილი წამოეზარდა, ბერიკაცი სულ გასარმაცდა. „წამო, ბიძა, ვიმუშაოთო“, —რო დაუძახებდენ მეზობლები, ის არც თვითონ წავიდოდა, არც შვილს გაკზავნიდა და ასე ეუბნებოდა:

— ვიღასთვის ვიმუშაო, შვილო: საცაა შვილს გავათხოვებ და თავიდან მოვიშორებ, ძაღლია და — გადაიღრმობა; მეც ორი ჰარასკევი წინ აღარ მიძევს, ცალი ფეხი სმარები მიდგია და დღეს თუ ხვალ საფლავში ჩავეყოფ თავსაო!

გავიდა გასაფხული, ზაფხული, შემოდგომა და დადგა ზამთარი. ძაღლი ისევ ცოცხალი იყო, ქალს არაფერს თხოვლობდა, ბერიკაცი არა კვდებოდა და მუცელი თავისას ითხოვდა. რამდენჯერაც ამოუბერავდა ზამთრის ქარი და კარებს დაბრახუნებდა, ბერი კაცი ეურებს გამოცქევეტდა: აი, ახლა კი ჩემი ქალის მთხოვნელები მოდიანო,

ან საშუალოთ მეძახიანო და შეილს ეტეოდა: — ადუ, გახედუ, შეილო, ვინ არიანო! ისიც გაიხედავდა, მაგრამ არაფინაც არ იყო! ვერც ძაღლის სიკვდილს მოესწრო ბერი კაცი, ვერც შეილის გათხოვებას და ამასობაში შიმშილით სული ამოძვრა!..

თან — ენ კან — ინ.

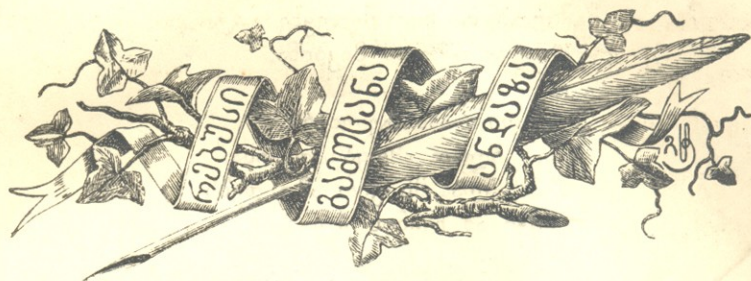
მელია და კაკაბი.

(არაკი გაგონილი ჯაფახეთში).

მელიას მთელი დღე ნაწილი რა არის ზირში არ ჩაედო. გამწარებული ხეობისკენ კლდიან დაღმართს დაეშვა და ქვებში მშიერი მიეგდო, იფიქრა: „თუ მოსასვლელია, თითონ მოვაო“. მართლაც და მელიას ბედზე მთელი გუნდი კაკაბებისა მოაფრინდა და მელიას ახლო ქვებში დაეშვა, მელიამ სტაცა ზირი და ერთი კაკაბი დაიჭირა, მერე თათებში ჩაისვა და ის იყო შეჭმას უზირებდა, მაგრამ კაკაბმა ამ დროს ხმა ამოიღო და უთხრა: „მელიაო, მელიაო, ნუ ხარ ღვთის ურჩი, ხო შენი ლუკმა ვარ, მე სად წაგივალ, ჯერ დმერთს შეევედრე და მერე შემჭამეო“. მელიამ აღაზერო ხელნი ცათამდე და ზირველი სიტყვა ლოცვისა ვერცკი მოასწრო ეთქვა, კაკაბმა თავს უშველა...

დაღონებულმა მელამ მწარეთ მოსთქვა:

„კაკაბისა მოსატყუარსა
 ვაი ვაგლახნი მელსაო,
 ცქონდა მშიერი მუცელი
 რაღა დიდება დმერთსაო“.

აკრისტისი.

(წარმოდგენილი მ. ლელაშვილისაგან).

თუ კაცი იმას მოკლებულია,
 არის ყოველთვის დაღონებული;
 ევრეინ მოილხენს უიმისობით,
 იყო მდიდარი, თუნდ დიდებული,
 სულის მშვიდობა, გულის სიამე,
 უფლისაგან გვაქვს მონიჭებული...
 ფას დაუდებელს როცა გვართმევენ,
 ლუკმა გვაქვს მაშინ გამწარებული.
 ერთი იჩაგერის უიმისობით,
 ბევრი მინახავს ატირებული...
 ან ღმერთო, ღმერთო, მოჭმადლე შენ ერს,
 ამყოფე კვალათ განარებული!..

ანდაზები.

(წარმოდგენილი მისგანვე).

ვინც დაიზარაო, არ გაიზარაო.

ურჩამ ფული გასცაო: ეიზედაო? თავის შეილხედაო.

აბილაურის პატრონი ტყეში დაეძებს კუნელსა.

გამოცანები

(წარმოდგენილი ვ. გუნაშვილისაგან.)

ხის ზურგი და ქვის მუცელი,
 რვა ფეხი და ორი თავი.

ლობეში ხელი გაყვავი
შაფა მურიამ მიკბინა.

ერთი რამა სულიერი
ფიცხლათ ამლები ფეხისა;
იმას ლაგამს ვერ ამოსდებს
ბიჭი ამ ჩენის ქვეყნისა.

ე პ ი ტ ე ზ ი ს ი.

(წარმოდგენილი სათავად-აზნაურო სკოლის მოსწავლე ი. ზედგინიძისაგან.)

კ-ც-ა-ე-რ-ა. ს-ო-ფ-ლ-ი. უ-ა-უ-ო, დ-ე-ლ-ი.

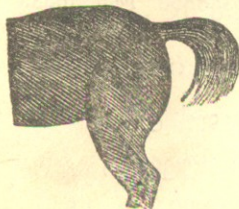
შ ა რ ა დ ა.

(წარმოდგენილი კოდ. გაბიჩვაძისაგან).

პირველი არის ფრინველი
მსხვილ თავიანი, დიდ თვალი,
წყვედიად ღამეში თარეშობს
წვრილ ფეხობისა მტარვალი.
მეორე სხვაა, რომელიც,
ჩხრიალით აქაფებულთ,
ჩამორბის მთიდან კორდებზე
წმინდა ანკრათ ქცეული.
მესამით თითქმის ყოველთვის
ძალლსა ვუტიებთ ღორებსა,
თითით ვუჩვენებთ და გვინდა,
რომ დაავლევდეს ყურებსა.
სამივე ერთათ ერთ სიტყვათ.
არეულია ცაშია;
მისი წყალობით გემები
ხშირათ ჩანთქულან ზღვაშია.

რ ე ბ უ ს ი

(წარმოდგენილი გორის სასულ. მოს. გ ნათიძისაგან).

მადლი და ს
წკრიალი სე. ა შ'ო

საეპიწვილო ნახატებიანი ჟურნალი

„ჯეჯილი“

წელიწადი მათე

გამოვა 1899 წელსაც თვეში ერთხელ იმავე პროგრამით, როგორათაც აქამდის.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ მიღებულია თფილისის საეპარქიო და კავკასიის ოლქის სამოსწავლო რჩევები-საგან სასწავლებლების სამკითხველოებში საკითხა-ვით.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს—4 მან. თფილისს გარეშე გავზაფრით 5 მან. ცალკე ნომრის ფასი თფილისში არის 50 კაპ.

ხელისმოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნახევარი წლით.

ხელისმოწერა მიიღება:

1) თფილისში—წერა-კითხვის გამ. საზოგადოების კანცელარიაში (Дворцовая ул., д. Груз. Двор. № 101), და თვით „ჯეჯილის“ რედაქციაში (Артиллер. ул. № 5, возле Кадетского корпуса).

ფოსტის აღრესი: *Во Тифлисе, во редакцію грузинскаго оубтскаго журнала „Джесджили“.*

